Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXII., št. 264 Ljubljana, ponedeljek 20. novembra 1939 Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. // Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—, Popust po dogovoru, inseratni davek posebej // „Slovenski Narod" velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 20.— // Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO LJUBLJANA, Kraljeva ulica štev. 5 Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE celjsko uredništvo Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65, podružnica uprave, Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE Ob kolodvoru 101 // SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5 // Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Katastrofe na morju:

Prva jugoslovenska ladja potopljena

Ob angleški obali je zadela na mino „Carica Milica" in se potopila — Posadka rešena — Prav tam so se poleg „Simona Bolivarja" potopile še štiri ladje

New York, 20. nov. s. (Associated Press) Žrtev mine je postal včeraj ob angleški obali tudi jugoslovenski parnik »Carica Milica« (6400 ton). Vsa posadka je rešena.

»Carica Milica« je eden naših največjih tovornih parnikov, ki je služil prekooceanskemu prometu. Ladja je bila zgrajena leta 1928 v sloviti ladjedelnici Yarrow v Glasgowu in je imela 6390 brutoregistrskih ton, njena nosilnost pa je znašala 9980 ton. Razvijala je približno 10 do 12 vozlov na uro kakor običajno tovorni parniki. Na parniku je bilo okoli 60 mož posadke. Parnik je prevažal les. Bil je last Jugoslovenskega Lloyda.

London, 20. nov. s. (Reuter) Angleška admiraliteta je ponoči objavila, da so se ob vzhodni angleški obali v bližini mesta, kjer je bila v soboto potopljena holandska ladja »Simon Bolivar«, včeraj potopile tri nadaljnje ladje. Prva je italijanski parnik »Grazia« (5857 ton). Izmed članov posadke se jih je 15 rešilo, 16 jih še pogrešajo, za 1 pa je nedvomno ugotovljeno, da je mrtev. Drugi parnik je švedski »Börjessen« (1580 ton). 13 članov posadke je rešenih, vendar so večinoma ranjeni. 6 jih pogrešajo. Tretji je angleški parnik »Blackhill« (2492 ton). 22 članov posadke je rešenih. Ugotovljeno je, da so vse nesreče povzročile plavajoče mine, najbrže nemškega izvora.

London, 20 nov AA. (Havas): »Press Association« poroča, da je italijanska ladja »Grazie« zavozila na mino v nedeljo zjutraj 7 milj proč od obale Ladja se je potopila v nekaj minutah. Eksplozija je zahtevala 5 človeških življenj. Dve ladji sta pohiteli na kraj nesreče, ter rešili 29 ljudi. Reševalni čoln, ki je bil poslan od obale, bi bil moral izkrcati preživele brodolomce na obalo, sami pa so izrazili željo, da raje ostanejo na ladji, ki jih je rešila. 15 se jih je izkrcalo na jugovzhodni obali. Našli so tudi truplo nekega člana posadke, ki je bil ubit zaradi eksplozije. Letala in reševalni čolni so poiskali kraj nesreče, našli pa niso ničesar drugega kot same razbitine ladje. Trupla ostalih žrtev niso našli.

London, 20. nov. s. (Reuter) Ob holandski obali je zadel na mino včeraj tudi 1500 tonski litovski parnik »Kaunas« En član posadke je bil ubit. S tem se je povišalo število ladij, ki so se včeraj in predvčerajšnjim potopile, ker so zadele na mine, na šest. Nesreče so zahtevale skupno 130 žrtev.

Kako se je potopil „Simon Bolivar"

Zadel je na mino — Po dveh eksplozijah so ga zagrnili valovi — 100 smrtnih žrtev, mnogo ranjenih

London, 20. nov. i. (Reuter) V noči od sobote na nedeljo je holandski potniški parnik »Simon Bolivar«, ki je imel 8309 ton, blizu angleške obale naletel na plavajočo mino, ko je vozil po običajni redni plovni progi. Posledice eksplozije so bile strašne: parnik, ki je dobil na levem boku veliko luknjo, se je namah nagnil. Več ljudi je bilo ubitih in ranjenih mnoge pa je zračni pritisk vrgel s krova v morje. Takoj so začeli z reševalno akcijo in so vkrcali potnike v reševalne čolne. Reševanje je bilo zelo težavno, ker je bilo morje hudo razburkano. Sredi reševanja pa je nastala še druga eksplozija, ki je zahtevala nove žrtve, kajti eksplozija je raznesla tudi reševalni čoln z vkrcanimi potniki.

Na ladji je bilo okrog 400 potnikov, od katerih so jih rešili 262, med temi je tudi precej ranjencev. Po prvih vesteh pogrešajo okrog 140 do 180 potnikov, med njimi tudi ladijskega kapitana, ki ga je menda pri eksploziji ubilo. Preživele potnike so prepeljali v Anglijo. V prvi vrsti gre za Holandce, dalje za Angleže, nemške emigrante, Špance, Švede in južne Američane.

Vest o katastrofi »Simona Bolivarja« je zbudila po svetu precejšnje razburjenje, najbolj pa seveda na Holandskem, kajti med potniki so bili večinoma Holandci. Angleška admiraliteta je izdala poročilo, ki pravi, da je »Simon Bolivar« nedvomno naletel na nemško mino, kajti v območju, kjer se je parnik potopil, ni nobene angleške mine. Gotovo je, da so mine položili Nemci, kar je ponovno kršitev mednarodnega pomorskega prava.

Našli so še 40 žrtev

London, 20. nov. s. (Reuter) Izmed pogrešanih potnikov s »Simona Bolivarja« *so jih našli še 40, tako da znaša skupno število žrtev nesreče samo 100* in ne 140, kakor je bilo prvotno javljeno. Med žrtvami je 44 Angležev. Izmed ranjencev, ki so morali biti prepeljani v bolnišnice, so jih 91 že odpustili. Holandski poslanik v Londonu je posetil ranjence v bolnišnicah.

Krivda in odgovornost

Amsterdam, 20. nov. e. (Reuter) V uradih parobrodnega društva kateremu pripada parnik »Simon Bolivar« izjavljajo, da je še prezgodaj govoriti o krivdi in odgovornosti glede katastrofe.

Poudarjajo, da je treba najprej zaslišati vse očividce nesreče, prav tako tudi počakati na poročila strokovnjakov Po dosedanjih poročilih, ki jih je prejela uprava parobrodnega društva, se zdi, da je parnik »Simon Bolivar« po prvi eksploziji še lahko manevriral in bi se lahko rešil do kakega bližnjega pristanišča, *toda druga eksplozija je napravila tako škodo, da se je parnik v kratkem času potopil.*

Včeraj so ves dan prihajali pred družbine prostore ljudje in zbrala se je velika množica svojcev, znancev in prijateljev potnikov s »Simona Bolivarja«, ki so nestrpno pričakovali najnovejših vesti. Holandski potniki se bodo vrnili domov s posebnim parnikom v torek zjutraj.

Angleži o plavajočih minah

London, 20. nov. AA. (Reuter) Ob priliki katastrofe holandskega parnika »Simon Bolivar« z uradne strani izjavljajo, da nemške podmornice polagajo več skupaj zvezanih min na linijah, ki jih uporabljajo trgovski parniki na zapadnem delu Severnega morja.

Ko se je potopil danski motorni parnik »Kanada«, so z nemške strani trdili, da je ta parnik naletel na angleško mino. Ker Velika Britanija ne krši predpisov mednarodnega prava, si pač ni mogoče misliti, da bi pomorski narod polagal mine v kanalih in plovnih linijah, ki v veliki meri služijo njegovim lastnim ladjam Poleg tega so vsi dokazi in tudi izjava kapitana »Kanade« dokazali, da je njegov parnik naletel na nemško mino.

Če angleška vojna ladja naleti na eno teh nastavljenih min, potem to z nemške strani z zadovoljstvom poudarjajo kot velik uspeh nemškega orožja. če pa je potopljena na ta način nevtralna ladja, potem z nemške strani trdijo, da je angleško minsko polje.

Dejstvo, da so valovi vrgli mnogo nemških min na angleško vzhodno primorje nudi dokaz, da na nemški strani ilegalno postavljajo mine na prometnih linijah zapadnega dela Severnega morja.

London, 20. nov. s. (Reuter) »Völkischer Beobachter« označuje kot krivca za potop tev holandskega parnika »Simon Bolivar« angleškega mornariškega ministra Churchilla

Uporaba min v vojni

Angleški strokovnjak o polaganju min v zvezi s haaško pogodbo,

London, 20. nov. s. Angleški mornariški strokovnjak daje z ozirom na potopitve ladij po minah sledeče pojasnilo po angleškem radiu: Anglija, Francija in Nemčija so s haaško pogodbo iz leta 1907 vezane glede načina uporabe min v primeru vojne. Ta pogodba določa, da smejo biti položene predvsem samo pritrjene mine, ki morajo biti konstruirane tako, da postanejo neškodljive, čim se odtrgajo. Plavajoče mine pa so dovoljene samo v taki konstrukciji, da postanejo neškodljive eno uro potem, ko so položene.

V vsakem primeru je torej šlo pri nesrečah, ki so se zgodile včeraj in predvčerajšnjim, za kršitev te pogodbe. Nemčija pa se pri tem lahko sklicuje na dejstvo, da Poljska, s katero je sedaj tudi v vojnem stanju, haaške pogodbe ni podpisala in da zato pogodba v sedanji vojni ne velja. Vendar je treba pripomniti, da položitev min na poteh, ki jih uporablja mednarodna trgovinska mornarica, po mednarodnih zakonih sploh v nobenem primeru ni dovoljena.

Plavajoče mine tudi ob belgijski meji

Bruselj, 20. nov. s. (Reuter). Ob belgijski obali so včeraj opazili več plavajočih min. Več jih je tudi eksplodiralo. Ena mina je eksplodirala pred pristaniščem v Ostendu, približno 3 milje od obale. Zračni pritisk zaradi eksplozije je bil tako močan, da so popokale šipe na mornariški bolnišnici v Ostendu.

„Vulcania" preiskana

London, 20. nov i. DNB poroča, da so včeraj angleške vojne ladje ustavile veliki italijanski prekomorski potniški parnik »Vulcania« in ga preiskale. To je že drugi primer, da so Angleži ustavili italijansko ladjo, kajti nedavno je bila preiskana tudi »Saturnia«.

Nove angleške čete pridejo na fronto

Angleški vojni minister bo imel danes po ogledu zapadne fronte vojno konferenco v Parizu — Po njegovi misli imajo Francozi najboljšo vojsko na svetu

London, 20. nov AA. (Reuter) Vojni minister Hore Belisha je včeraj zapustil angleško fronto v Franciji potem, ko je pregledal celo črto fronte, ki so jo zasedle angleške čete.

Ob tej priliki se je Hore Belisha sestal z mnogimi francoskimi višjimi oficirji ter je pregledal francoske opazovalne točke podmorskega mostove in zibljivo protitankovsko obrambo. V razgovoru z angleškimi, francoskimi in ameriškimi novinarji je Hore Belisha izjavil, da je obisk na fronti zaradi sijajnega administrativnega aranžmaja in prožnosti, po kateri se odlikuje vsa vojna organizacija, napravil nanj globok vtis, čeprav je bilo vreme vzdolž vse fronte zelo slabo.

Paris, 20. nov. s. (Havas) Angleški vojni minister Hore Belisha je dospel s fronte v Pariz. Danes dopoldne bo imel konferenco z ministrskim predsednikom Daladierom in vrhovnim poveljnikom zavezniške vojske Gamelinom.

Dopisniku agencije Havas je Hore Belisha izjavil, da bodo v kratkem poslane na zapadno fronto nove angleške čete. Angleški vojni minister je nadalje izrazil svoje občudovanje za francosko armado, ki je po njegovem prepričanju najboljša na svetu.

Potopljena nemška podmornica

Pariz, 20. nov. s. Mala francoska vojna ladja »Admiral Mouchet« (719 ton) je po hudi borbi ponoči potopila nemško podmornico. Posadki ladje je bilo izraženo posebno priznanje.

Francosko vojno poročilo

Paris, 20. nov AA. (Reuter) Včerajšnje uradno poročilo z bojišča se glasi: Dan miren, tu pa tam artilerijsko delovanje. V zadnjih 4 tednih je naša mornarica zajela več tisoč ton blaga, namenjenega v Nemčijo.

Poldrug milijon vojakov v Italiji

Rim, 20. nov s. (Reuter) Po uradnem italijanskem poročilu ostanejo štirje letniki rezervistov, ki so bili v Italiji vpoklicani v avgustu na orožne vaje, še nadalje pod orožjem Računajo, da je sedaj v Italiji pod orožjem skupno 1 in pol milijona vojakov.

Nesreča nemškega bombnika v Italiji

Rim, 20. nov. s. (Reuter) Pri Vidmu je v soboto zvečer padlo nemško bombno letalo Dva člana posadke sta se rešila, dva sta se pa ubila. Letalci so izjavili, da so se izgubili v megli. Ko jim je zmanjkalo bencina, so skočili vsi štirje s padali iz letala.

Finski spor z Rusijo

Riga, 20. nov. AA. (Stefani) Kakor poročajo iz Helsinkov, bo finski parlament razpravljal o finsko-sovjetskih spornih vprašanjih na tajni seji. S finske strani poudarjajo, da sovjetsko-finska pogajanja niso dokončno prekinjena.

Smrt francoskega književnika

Rospor, 20. nov. AA. (Havas) Včeraj je umrl tu romanopisec Morris Renard, bivši podpredsednik francoskega književnega društva.

Trgovinski sporazum med Rusijo in Japonsko

V kratkem bo podpisana nova rusko-japonska trgovinska pogodba, ki pa po pariških vesteh ne bo vplivala na politične odnošaje — Senzacionalna vest japonskega lista — Določitev sporne meje med Mandžurijo in Mongolijo

Moskva, 20 nov. s. (Press Association.) V odločilnih ruskih krogih izjavljajo, da so preliminarna pogajanja za trgovinski sporazum med Rusijo in Japonsko končana in da bo v kratkem prišlo do sklenitve nove japonsko-ruske trgovinske pogodbe, ki bo uredila tudi položaj na Sahalinu. Tej novi pogodbi pripisujejo enako velik pomen, kakor sklenitvi premirja med Japonsko in Rusijo.

Pariz, 20. nov. s. (Havas) K vestem o bližnji sklenitvi rusko-japonske trgovinske pogodbe izjavljajo v tukajšnjih političnih krogih, da ni verjetno, da bi taka pogodba vplivala tudi na rusko japonske politične odnošaje Cilji ruske politike so sicer zelo jasni, dejstvo pa je, da rusko časopisje zadnje čase z nezmanjšano silo napada Japonsko zaradi njene politike proti Kitajski. Taki napadi ne bi izključevali, da se med Japonsko in Rusijo ne bi vršila tudi politična pogajanja. Znano je n. pr., da je rusko časopisje prav tako napadalo Nemčijo tik do sklenitve rusko-nemške nenapadalne pogodbe.

Kar se tiče Japonske, pa zahteva ta od Rusije, da opusti vsako vmešavanje na Kitajskem. Doslej ničesar ne kaže, da bi bila Rusija voljna to storiti. Nasprotno je znano, da Rusija še vedno pošilja Cangkajškovi Kitajski tako orožje, kakor tudi tehnične strokovnjake za kitajsko vojsko. Vsekakor kaže s tem Rusija vsaj namen, da japonsko-kitajsko vojno čimbolj zavleče.

Tokio, 20. nov. e. (Domej) V poročilu iz Rima pravi list »Niči-niči«, da se med Nemčijo in Rusijo pripravlja tajen sporazum. Na podlagi tega sporazuma naj bi Rusija prodala Nemčiji svoje podmornice, hkrati pa naj bi Nemčija dobila pravico, da Vladivostok uporabi kot oporišče za svoje podmornice, ki bodo od tod napadale francoske in angleške trgovske ter vojne ladje na Daljnem vzhodu.

Moskva, 20. nov. AA. (Havas) Ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov in japonski veleposlanik v Moskvi sta v imenu svojih vlad sklenila sporazum o sestanku in kraju poslovanja mešane komisije, v kateri bosta dva zastopnika sovjetske republike in mongolske narodne republike na eni strani in dva zastopnika Japonske in Mandžukua z druge strani. Naloga te komisije bo določiti mejo med Mongolijo in Mandžurijo v krajih, v katerih je bila ta meja doslej še sporna. Komisija bo v kratkem začela z delom. Ko bo svoj posel na kraju samem opravila, bo njen sedež prenesen v Harbin.

Iz notranje politike

O POGOJIH SKUPNEGA KONSTRUKTIVNEGA DELA

objavlja dr. Ivan Majstrović v »Narodnem listu« daljši članek, katerega zaključuje z naslednjimi besedami:

»Brez dvoma čaka težka naloga predstavnike današnjega režima v banovini Hrvatski, ker je od izpolnitve te naloge odvisen bodoči razvoj v banovini in državi. Pri izpolnitvi te naloge bi bila izmed vseh možnih napak najusodnejša, ako bi se smatralo, da se more v banovini Hrvatski obdržati današnji režim na izključno strankarski podlagi, ne da bi se našla širša politična platforma, ki bi omogočila sodelovanje in podpiranje režimske politike tudi s strani onih elementov, ki se z režimom v strankarskem oziru ne morejo istovetiti Naravna in logična podlaga za skupno konstruktivno delo more biti samo v ideji državnega unitarizma, ki je služila kot temelj pri sklepanju sporazuma in na katerem je bil sporazum sploh mogoč. Vsako odmikanje od te podlage bi pomenilo bojazen pred levičarskimi elementi, pomenilo bi konec sporazuma, in nihče si ne more predstavljati, kaj bi potem moglo slediti.«

JNS NA DELU

Jugoslovenska nacionalna stranka se v zadnjem času posebno živahno udejstvuje v Srbiji. Bosni in Južni Srbiji, kjer je priredila celo vrsto zborovanj in konferenc. Strankino tajništvo v Beogradu je razvilo veliko akcijo zlasti v vzhodnih krajih države. V kratkem bo začela stranka izdajati svoje glasilo »Jugoslovenska otadžbina«, ki jo bo urejeval bivši narodni poslanec Mirko Došen.

V Skoplju je bilo včeraj veliko zborovanje JNS. Otvoril ga je predsednik stranke Peter Živković, ki se je prisotnim zahvalil za veliko udeležbo, nakar je govoril o notranjem političnem položaju, zlasti o sporazumu s Hrvati. Pri tej priliki je poudarjal, da je bila JNS vedno zvesta svojim načelom, da je bila tudi iskrena prijateljica sporazuma s Hrvati, zavzemala pa se je tudi vedno za jugoslovensko edinstvo na zdravi podlagi. Nato sta govorila bivši ministrski predsednik Bogoljub Jevtić in podpredsednik stranke Jovo Banjanin. Govorilo je še več drugih govornikov ter je bil shod v miru zaključen.

DANES PRED 21 LETI

se je izkrcala na obali jugoslovenskega Splita zmagoslavna srbska vojska pod vodstvom majorja Stojana Trnokopovića. Tega dne je Split ob sivih uniformah srbske vojske videl tudi svojo lastno zmago nad sovražno Avstrijo. Z junaki v sivih uniformah se je tako rekoč zmagoslavno vrnil tudi Splitčan dr. A. Trumbić, podpisnik krfske deklaracije, čigar prvo obletnico smrti so včeraj praznovali v Splitu v ekskluzivističnem hrvatskem duhu. Za današnjo obletnico prihoda srbske vojske v Split je izdala »Narodna odbrana« proglas na vsa nacionalna društva s pozivom, da »vse majhne skrbi in zadevice ne smejo oddaljiti nacionalistov od preteklosti, v kateri smo bili vsi ene misli.

ENA VOJSKA — ENA MORNARICA!

»Obnovo hrvatske mornarice« zagovarja — »Hrvatska straža«! Pričakovali smo, da bo zdaj po sklenjenem sporazumu, ko je ostalo ministrstvo vojske in mornarice skupno, t. j. jugoslovensko, zagovarjala »Hrvatska straža« ojačenje kr. Jugoslovenske mornarice, piše »Narodni list« ter nadaljuje: »Znano je, kako smo se vsi upravičeno vznemirjali, če se je govorilo o srbski vojski. Rekli smo: To je skupna vojska Srbov, Hrvatov in Slovencev, torej jugoslovenska vojska. Za nas vse mora biti samo ena vojska in ena mornarica ter ena aviacija, ki je srbska, hrvatska, slovenska, t. j. kr. jugoslovenska vojska, mornarica in aviacija. Če bi mi vsi skupaj napeli vse svoje sile, bi bile te še vedno premajhne, da bi dosegli druge narode, ki so za svojo narodno obrambo dali nedogledne žrtve.«

»SRAMOTNA AFERA« Z LEVI!

Trogirska mestna občina zahteva »moralno in materialno odškodnino« — za »sramotni kulturni zločin«, ki se je dogodil v novoletni noči l. 1933 z odstranitvijo beneških levov, ko so nacionalni Trogirani »oskrunili kulturo v kulturni dalmatinski Hrvatski«. »Hrvatski dnevnik« zahteva resno in brezobzirno preiskavo in poroča, da bo trogirska občina skupno s samostanom Sv. Nikole po svojih pravnih zastopnikih vložila tožbo proti »skrunitelju«, ki so Trogiru dobro poznani. Zahtevala bo tudi povrnitev materialne škode, ki je bila ocenjena nad dva milijona dinarjev.

Curih, 20. novemb. a. Pariz 9.845, London 17.375, New York 445.625, Bruselj 73.12, Milan 22.50, Amsterdam 236.50, Berlin 178.50, Stockholm 106.20, Oslo 101.20, Kopenhagen 86.05.

Vojaška zveza med Anglijo in Poljsko

Predsednik poljske vlade se je dogovoril tudi z dr. Benešem za skupno sodelovanje

London, 20. nov. s. (Reuter) Poljski ministrski predsednik general Sikorski se je sinoči vrnil v Pariz.

Zastopnikom angleških listov je podal general Sikorski izjavo, v kateri izraža predvsem svoje priznanje in zahvalo za gostoljubni sprejem, ki ga je bil deležen ob priliki svojega bivanja v Londonu zlasti s strani kralja in kraljice ter članov vlade.

Nadalje ugotavlja, da je našel pri vseh članih angleške vlade odločnost za nadaljevanje vojne do konca, **kakor tudi polno razumevanje za položaj Poljske. Ugotovljene so bile obsežne možnosti za sodelovanje med Anglijo in Poljsko. General Sikorski izraža nadalje svoje občudovanje angleškemu časopisju, ki ga prosi, da še nadalje nudi svojo pomoč poljski stvari. O konferencah, ki jih je imel včeraj in predvčerajšnjim z bivšim češkoslovaškim predsednikom, je izjavil general Sikorski, da so bili ob tej priliki sprejeti sklepi, da poljska in češka vlada sodelujeta v svrho popravitve škode, ki je bila storjena Poljski in Češkoslovaški.**

Kaj se dogaja v Pragi

Vsa javna poslopja zastražena — številne aretacije tudi v Avstriji

London, 20. nov. s. Angleški radio javlja: Po poročilih iz Prage stražijo vse važne objekte in točke v Pragi člani oddelkov SS.

Holandski listi poročajo, da so od začetka septembra dalje potegnili v Pragi iz Vltave že 30 trupel članov oddelkov SS.

Pariz, 20. nov. s. (Havas) Iz Prage poročajo nadaljnje podrobnosti o neredih, do katerih je prišlo v petek. Policija je zasedla najprej prostore Politehnike in tam aretirala ne samo dijake, temveč tudi profesorje. V Prago prihajajo sedaj trumoma starši visokošolcev, ki skušajo izvedeti usodo svojih otrok.

Tudi v Avstriji je prišlo do številnih aretacij, potem ko je bil pretekli teden na Dunaju umorjen neki višji policijski funkcionar.

Zadnja skrivnost »Bremena« pojasnjena

Kapitanova zvijača je premotila Angleže, da niso mogli ujeti parnika

London, 20. nov. k. Šele zdaj je bilo javno pojasnjeno, kako je mogel največji nemški prekooceanski parnik »Bremen« pobegniti pred angleškimi križarkami, ki so parnik zasledovale, v rusko pristanišče Murmansk.

Na dan pred pričetkom vojne med Nemčijo in Anglijo je »Bremen« zapustil newyorško pristanišče. Poveljnik parnika se je domislil prav za prav genialnega trika, s pomočjo katerega mu je beg uspel. Poslal je na odprto morje motorni čoln s štirimi možmi, ki so imeli s seboj najboljši radijski oddajni aparat s parnika. Motorni čoln je ubral pot proti vzhodu, kakor je običajno plul »Bremen« iz Amerike v Nemčijo.

Medtem ko je »Bremen« plul proti severu v samotnih vodah med Grönlandom in Spitzbergi, so angleške in francoske križarke sprejemale brezžične znake, **ki so jih** oddajali z motornega čolna z aparatom in šiframi »Bremena«. Angleži so **izračunali**, kje se približno nahaja parnik. Poveljniki angleških rušilcev se v svojih računih niso zmotili. Toda namestu **»Bremena« so izsledili** na odprtem morju na vzhodni poti samo »Bremenov« motorni čoln z radijsko postajo.

Angleški mornariški oficirji so bili prvi, ki so priznali, da se je kapitan »Bremena« z genialno zvijačo izognil zasledovalcem in srečno priplul v rusko luko Murmansk.

Konferenca nemških škofov

Pariz, 20. nov. i. (Havas) Včeraj je bila v Berlinu konferenca nemških škofov, ki jo je sklical berlinski nadškof. Vzrok tej konferenci je bila zahteva nemškega ministra za gospodarstvo dr. Funka, ki je pozval cerkev, da prostovoljno daruje in odstopi nemški državi del svojega premoženja.

Ker se je berlinski nadškof, kateremu je dr. Funk sporočil to željo, uprl, je prišla v nadškofijsko palačo posebna delegacija, ki mu je sporočila, da bo v primeru, če škofje ne ugode tej zahtevi, polovico cerkvenega premoženja zaplenjenega. Zaradi tega je berlinski nadškof sklical vse škofe, ki so včeraj razpravljali o tem vprašanju, prav tako pa tudi zaradi kršitve nedeljskega praznika, ker mora nemško delavstvo zdaj delati tudi ob nedeljah za državne potrebe.

Orkan nad Belgijo in Holandsko

Bruselj, 20. nov. i. (Belga) Včeraj je divjal nad vso Belgijo strahovit vihar, ki je povzročil veliko škodo. V Bruslju so uničeni skoraj vsi parki. Sila orkana je bila tako močna, da je odnašala strehe raz hiš. Mnogo so trpela zlasti obrežja in pristaniške naprave v Belgiji. Vsa plovba je bila popolnoma ukinjena.

Haag, 20. nov. i. Hud orkan je divjal včeraj tudi nad Holandsko. Neurje je zahtevalo 5 človeških žrtev. V amsterdamski luki je bilo poškodovanih mnogo potniških parnikov pa tudi manjših ladij.

Bern, 20. nov. AA. (Havas) Zaradi neprestanega deževja v zadnjih dneh so nastale v raznih švicarskih pokrajinah poplave, ki so povzročile veliko materialno škodo.

Železniška nesreča v Nemčiji

Berlin, 20. nov. i. (DNB) Na progi Berlin - Spandau se je včeraj pripetila huda železniška nesreča, že druga v kratkem razdobju. Brzi vlak ki je vozil proti Spandau-u, se je zaletel v bočno stran tovornega vlaka. Zaradi karambola se je en vagon zrušil čez nasip, drugi se je pa vnel. Pri katastrofi je bilo 9 ljudi ubitih, 20 pa ranjenih. Oblasti so uvedle preiskavo, ker sumijo, da gre za sabotažo.

Letalska katastrofa na Dunavu

Negotin, 20. nov. e. Beograjsko »Vreme« poroča: Pri Dolnjem Milanovcu se je včeraj na Dunavu pripetila letalska katastrofa. Letalo neznanega porekla je popoldne padlo v Dunav in se potopilo, žrtev te katastrofe pa je postal tudi pilot.

Od rumunske meje je letela proti Dunavu večja eskadra letal, od katerih se je eno oddvojilo, se v zraku nenadno vnelo in treščilo v Dunav. Neki delavec je takoj skočil v Dunav, da bi rešil letalca, toda vsaka pomoč je bila zaman, ker je bil nesrečnež že mrtev. Oblasti so uvedle preiskavo.

Požar v Beogradu

Beograd, 20. nov. e. Snoči je nastal v mizarski delavnici Djure Pejakovića v ulici Svetozara Markovića velik požar, ki je zavzel tak obseg, da so bili gasilci proti njemu brez moči. Zgorela je vsa delavnica in znaša škoda 1,200.000 din, dočim je bil Pejaković zavarovan samo za 730 tisoč dinarjev.

Velike poneverbe

Beograd, 20. nov. e. Pred dnevi je bila odkrita v davčni upravi vračarskega sreza v Beogradu velika poneverba, ki gre v milijone. Pri sleparijah so sodelovali šef davčne uprave, blagajnik, knjigovodja in kontrolor. Ni pa zadeva še popolnoma pojasnjena in ni se še obravnavala pred sodiščem, ko so prišli na sled še drugi poneverbi, ki jo je zagrešil najbrž blagajnik. Ugotovili so, da je zmanjkalo za 417 tisoč din vrednostnih papirjev, poleg tega 27.000 din v gotovini in še nekaj drugih zneskov.

Iz Celja

— **Na ljudskem vseučilišču** bo predaval v nadaljevanju cikla **pedagoških predavanj** drevi ob osmih **prof. dr. Franc Žgeč o temi** »Nekaj problemov izvenšolske vzgoje«. Udeležite se tega predavanja!

—c **Sokolska proslava prvega decembra.** Sokolsko društvo Celje-matica bo priredilo v četrtek 30. t. m. ob 20. v Mestnem gledališču slavnostno akademijo, ki bo obsegala 12 točk. Dne 1. decembra ob 11. dopoldne bo v mestni telovadnici proslava in zaobljuba novega članstva. Obakrat bo sodeloval društveni orkester. Društvo poziva vse svoje članstvo, da se udeleži obeh prireditev. Za lastnike krojev je udeležba obakrat obvezna v krojih. Članstvo naj pokaže svojo disciplinirano prav posebno še letos, ko vstopa Sokolsko društvo Celjematica v 50. leto svojega obstoja. Za okoliško občinstvo bo društvo ponovilo akademijo v nedeljo 3. decembra ob 16. v gledališču.

—c **Dva vloma v eni noči.** Na hribu sv. Jožefa v Celju sta bila v noči od sobote na nedeljo izvršena dva drzna vloma. Na isti način kakor pred dvema tednoma v hišo čevljarskega mojstra Kosa pod hribom sv. Jožefa, so vlomilci s ponarejenimi ključi vdrli v hišo upokojenega železniškega nameščenca Matije Zupančiča in odnesli več moških oblek v vrednosti 2:500 din. Ko so odhajali skozi vežo, so bila tam shranjena tri kolesa, ki se jih pa vlomilci niso dotaknili. V isti noči so vdrli skozi stranišču okno v stanovanje trgovskega sluge Antona Božičnika na hribu sv. Jožefa ter odnesli iz stanovanja srebrno moško uro, aktovko in nekaj denarja v skupni vrednosti 600 din. Ko so odhajali skozi glavna vrata, so vrata za seboj zaklenili. Policija je takoj uvedla obširno preiskavo.

—c **Amater : Atletiki 6:2 (3:2).** Celjski Atletiki so doživeli v nedeljo popoldne na svojem igrišču občuten poraz. Amater je v vsakem pogledu prekašal domačine. Bil je boljši v tehničnem pogledu, povezani igri, brzini in startu. Amater si je z lepo igro docela zaslužil zmago. Moštvu Atletikov se poznajo vsi znaki hude krize. V srečanju z Amaterjem ni moglo niti trenutek pokazati enakovredne igre. Zlasti šibek je bilh napad, ki se je le redkokdaj povzpel do smotrne akcije, a ni imel strelcev pred golom. Mnogo sta pokvarili slabi krili. V splošnem je moštvo igralo brez sistema. Amater je začel že takoj v začetku krepko napadati. V 5. minuti je zabeležil prvi uspeh, ko je Miklavčič po hitri akciji potresel mrežo Atletikov. V 13. minuti je šuštер s kazenskim strelom s 16-metrovke povišal na 2 : 0. Dve minuti nato ja sodnik prisodil 11-metrovko proti Amaterju in Kožel je znižal na 2 : 1. Amater je obdržal svojo začetno premoč in v 18. minuti je Sajovic s krasnim strelom iz 20 m povišal na 3:1. V 28. minuti je Kitak po lepem prodoru Atletikov iz neposredne bližine znižal na 3:2. Kljub premoči Amaterja je ostal rezultat do odmora neizpremenjen. V drugem polčasu je postala premoč gostov še očitnejša. V 6. minuti je zabil Jordan četrti, v 7. minuti pa Kus iz razdalje 20 m peti gol za Amaterja. V 12 minuti je šuštер s kazenskim strelom prav tako iz razdalje 20 m povišal na 6:2. Gostje so ostali vse do konca igre v premoči, igrali pa so bolj leterno. Atletiki so imeli nekaj lepih prilik, da bi znižali rezultat, a jih niso znali izkoristiti. Tekma je ostala vse do konca živahna in razgibana, rezultat pa se ni več izpremenil. Sodil je g. Vrhovnik iz Ljubljane točno in objektivno.

—c **Drzna vloma.** V torek popoldne so neznanci vlomili v hišo posestnika Antona Steblovnika v Podgori pri Šmartnem ob Paki, ko so bili domači zaposleni na polju. Vlomilci so izrgali železno zaščiteno mrežo na oknu in se splazili skozi okno v poslopje. Odnesli so razno blago v vrednosti 1.300 din in 300 din gotovine. Izkupička za hmelj, ki je bil shranjen v poslopju, k sreči niso našli.

—c **Kruh se je podražil.** Od četrtka dalje imamo tudi v Celju dražji kruh. Beli kruh se je podražil za 0.50 din, polbeli za 0.65 din, črni in rženi pa za 0.40 din pri kilogramu.

CELJSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 22. novembra ob 20.: Neopravičena ura. Gostovanje mariborskega gledališča.

Propaganda za domača pogonska sredstva

Osnutek uredbe za pospeševanje produkcije in porabe domačih pogonskih sredstev

Ljubljana, 18. novembra

Zadnje čase je postala propaganda za porabo domačih pogonskih goriv še posebno aktualna, ko se je v kratkem času trikrat podražil bencin. Razvoj motorizacije v naši državi zavirajo predvsem slabe ceste in draga pogonska sredstva. Primerne ceste bomo dobili prej ali slej, čeprav cestna dela napredujejo skoraj samo na papirju. Zahtevam časa se ne bomo mogli izogniti, sodobni promet se bo uveljavil tudi pri nas z vsemi svojimi prilastki. Ko bo pa eksplozivni motor zavladal povsod v prometu in v industriji, bomo plačevali prevelik davek tujini, če ne bomo imeli domačega pogonskega goriva. V mednarodnih razmerah, kakršne so se razvile letos, postane pomanjkanje pogonskega goriva, ki ga je treba uvažati, celo usodno za državo, kjer je motorizem zelo razvit. Naši gospodarski krogi se tega dobro zavedajo in zato pozdravljajo izdajo uredbe o pospeševanju produkcije in porabe domačih pogonskih goriv. Ta uredba bo, upamo, kmalu izšla. Zdaj ustanove in organizacije proučujejo osnutek uredbe in ker soglašajo v glavnem z njim, ne bo nobenih ovir za čim prejšnjo izdajo uredbe.

Nova uredba bo močno vplivala na razvoj naše motorizacije. Njeni predpisi so zelo pomembni. Med splošnimi določili je predvsem rečeno, da je dolžnost pristojnih činiteljev stremeti z izvajanjem uredbe po osamosvojitvi v pogledu pogonskega goriva, da nam ga ne bo treba uvažati, s čimer bomo koristili narodnemu gospodarstvu in državni obrambi.

Uredba navaja, kaj so domača pogonska goriva. Dele se v tri vrste, v tekoča, plinska in trdna. Med tekočimi gorivi je najvažnejši seveda bencin, dalje bencinske mešanice, bodisi s špiritom ali bencolom, in plinska olja (nafta). Med plinskimi gorivi so našteti plini: svetilni plin, metan, protan, butan, vodik in lesni plin. Najvažnejše trdno gorivo je oglje. Kot domača pa veljajo ta goriva le, če so v resnici domačega porekla, pridobljena neposredno ali po predelavi iz domačih surovin.

Z uredbo bodo pristojne oblasti pooblaščene, da bodo zaradi čim uspešnejšega pospeševanja produkcije domačih goriv za motorna vozila in motorje v delavnicah, tovarnah itd. lahko oprostile producente in trgovce pogonskih goriv v celoti ali delno državnega davka in banovinskih doklad. Dalje jih bodo lahko oprostile povsem ali delno carine na uvožene naprave, ki so potrebne za produkcijo pogonskih goriv; prav tako trošarine na domača pogonska sredstva; oblasti bodo lahko dovolile znižano prevoznino za pogonska sredstva na železnici in ladjah; lahko bodo tudi določile posebne nagrade za uspešno produkcijo in prodajo domačih goriv; prav tako bodo lahko dajale posebne denarne podpore za čim večjo produkcijo in prodajo goriv in nudile bodo producentom posojila za izpopolnitev produkcije. Osnutek vsebuje tudi važen predpis, da je s to uredbo pooblaščen finančni minister, da lahko zaradi zaščite produkcije in porabe domačega sintetičnega bencina uvede po predlogu Odbora za propagando domačih pogonskih goriv in ministrstva za gozdove in rudnike trošarinski preferencial in posebno carino na uvoz nafte.

Velikega pomena je tudi določilo, da morajo vsa državna, samoupravna in tudi zasebna podjetja ter ustanove v treh letih začeti uporabljati domača pogonska goriva. Poraba uvoženega goriva bo dovoljena samo v izjemnih primerih, ko bo upravičena. Prav tako bodo morali začeti uporabljati domača pogonska goriva v treh letih pri vseh motornih vozilih, ki so last države ali samouprav. Podjetja in prevozniške družbe bodo morala porabljati domača goriva pri tovornih in trgovskih avtomobilih pri naslednjem številu vozil: če imajo 10—15 vozil, najmanj pri enem; izmed 15 do 25 vozil morata porabljati domača goriva najmanj dva voza, pri 26—35 najmanj trije i. t. d.

Porabniki domačih goriv se pa bodo lahko posluževali davčnih in drugih olajšav, kakršne so določene tudi za producente in trgovce z gorivi. — Lastniki novih motornih vozil bodo dobivali po predlogu Odbora za propagando domačih pogonskih goriv od ministrstva za gozdove in rudnike državno podporo iz sklada za propagando porabe domačih goriv, ko kupijo vozilo, in sicer tako: za vozila, ki tehtajo nad 6 ton natovorjena, 10.000 litrov goriva; za vozila v teži 4—6 ton 5000 litrov in za vozila v teži 2—4 tone 2000 litrov.

Važno je, da po določilu uredbe ne bo smela biti uvedena nobena davščina, ki bi kakorkoli ovirala porabo domačih pogonskih goriv. — Lastniki motornih vozil, ki bodo porabljali domača goriva, bodo oproščeni državnih davkov in banovinskih doklad na zaslužek z avtomobilom (n. pr. prevozniki). Davčna prostost bo veljala 3 leta, a lahko bo še podaljšana po presoji Odbora za propagando domačih goriv in ministrstva za gozdove in rudnike.

Navedli smo le najvažnejša določila, ki se tičejo producentov in porabnikov domačih pogonskih goriv, vendar je že iz tega razvidno, kako velikega pomena bo uveljavitev nove uredbe za vse naše gospodarstvo ter za razvoj motorizacije v naši državi.

Dobili smo Slovensko nogometno zvezo

LNP je prenehal obstojati, na njegovem mestu je zdaj SNZ — 8. kolo v beograjski ligi — Zagreb : Bratislava 3 : 1

Ljubljana, 20. novembra.

Zdaj smo še Slovenci dobili po zgledu hrvaške in srbske svojo nogometno zvezo. Če bodo imeli klubi in šport od tega kaj koristi, se bo šele pokazalo.

Ustanovitev Slovenske nogometne zveze ali kratko SNZ, je trajala osem ur. Že v soboto so se zbrali v Ljubljani predstavniki klubov. Na tem sestanku so razpravljali o pravilih bodoče zveze, naleteli pa so tudi finančna vprašanja, kjer pa ni prišlo do soglasja. Včeraj dopoldne je bila nato likvidacijska skupščina LNP. Izmed 58 članov je bilo navzočih 48. Sklenjeno je bilo, da z včerajšnjim dnem preneha obstojati LNP in da se na njegovem področju in s prevzemom vse njegove pasivne in aktivne imovine ustanovi SNZ. Zborovanje je vodil zadnji predsednik LNP dr. Köstl.

Takoj nato se je začel ustanovni občni zbor SNZ, ki ga je vodil najstarejši odbornik dr. M. Kuhelj. Sprejeta so bila nova pravila SNZ, na kar so bile na sporedu volitve. Kandidacijski odbor je sestavil sporazumno listo, ki je bila sprejeta s 43 : 2 glasovoma, 3 pa so se vzdržali. Prvi odbor SNZ tvorijo: predsednik dr. Janko Köstl, podpredsednika M. Martelanc in dr. M. Kuhelj, tajniki S. Verhunc, R. Zajc in S. Logar, blagajnika pa sta V. Slamnik in L. Šefic. Odbornikov je 9 iz Ljubljane ter po eden iz Maribora, Celja in Trbovelj, kjer bodo sedeži novih podzvez. Naknadno so nato sklenili, da morajo biti ustanovne skupščine novih podzvez na dan 10. decembra, na kar bodo izdelani pravilniki o finančnem poslovanju. Sklenjeno je bilo, da ostanejo v veljavi začasno vse določbe pravil in pravilnikov, ki so veljali doslej. Nogometni sodniki bodo imeli povsem samostojno organizacijo, ki pa bo deloma odvisna od zveze.

Nogometni spored je v Ljubljani obsegal prijateljsko tekmo med Ljubljano in zagrebškim železničarjem. Igra ni bila na višini. Ljubljani se ni bilo treba preveč napenjati, ker gostje niso bili enakovredni. Domači so brez posebnega truda zmagali s 5 : 2. Oba gola, ki so ju dosegli Zagrebčani, sta bila podarjena od domače obrambe.

V beograjski ligi so včeraj odigrali osmo kolo. BSK je doma nezasluženo visoko premagal sarajevsko Slavijo 4 : 0. V Skopiju je Gradjanski premagal Jedinstvo 2 : 0, v Borovu pa Bata žak 5 : 0. Dve tekmi sta se končali neodločeno, in sicer obe 2 : 2, in to v Beogradu med Baskom in Zemunom ter v Novem Sadu med Vojvodino in Jugoslavijo. V Zagrebu je bila medmestna tekma med Zagrebom in Bratislavo. Igra, ki jo je opazovalo 6000 gledalcev, je bila od začetka do konca zanimiva. Končala se je z zmago Zagrebčanov s 3 : 1, čeprav bi po igri bolj ustrezal neodločeni izid. Na obeh straneh sta se najbolj odlikovala vratarja.

Skladišče Laške pivovarne pogorelo

Ogenj je bil podtaknjen — Lastnik g. Julij Zupan trpi okrog 100.000 din škode

Ljubljana, 20. novembra

V nedeljo ponoči ob 1.45 je bila telefonično obveščena gasilska postaja iz pisarne Emerika Zelinke, da je nastal v Frankopanski ulici nevaren požar. Gorela je velika lesena lopa, ki služi za skladišče Laški pivovarni na dvorišču Frankopanskega dvora (bivšega Reininghausa, last solastnika bufeta »Dajdama« g. Julija Zupana. Gasilci so takoj odhiteli v Šiško z dvema motorkama znamke »Graff« in »Steyer«. Iz bližnjih hidrantov so napeljali tri cevi, ki so na goreče poslopje takoj pričele bruhati mogočne curke vode.

Velika lesena lopa je bila ob prihodu gasilcev že vsa v ognju. Ogenj je očividno nastal na tleh pod lopo in z veliko naglico zajel vse poslopje do strehe. Zgorelo je blizu 120 sodov in mnogo zabojev za steklenice, zaradi vročine so popokale tudi steklenice v njih. Ogenj je uničil tudi razno šaro naloženo v podstrešju in velik del podstrešja samega. Po sodbi gasilcev se ogenj v normalnih prilikah ne bi mogel razširiti s tako naglico, kakor se je. Vse kaže, da je bila polita lesena stena lope s petrolejem ali bencinom. Gasilci so delali do 4.06 zjutraj. Požar so sicer lokalizirali in ogenj ni prešel na sosedna poslopja, pač pa je lopa skoro docela uničena. Lastnik g. Zupan ima blizu 100.000 din škode, ki pa je krita z zavarovalnino.

Ljudje pripovedujejo, da je bil požar najbrž podtaknjen in sicer iz maščevalnosti. Ob pol dveh ponoči sta odšla iz sosedne Keršičeve kavarne, katere lastnica je ga. Ozetova, dva gosta, ki sta krenila proti Frankopanski ulici. Ko sta se približala Frankopanskemu dvoru, sta na dvorišču opazila odsvit ognja, zraven lope pa neznanega moškega in žensko, ki sta pobegnila, čim sta ju opazila. Šiškarja sta zbudila stanovalce v Frankopanskem dvoru in skušala najprej od tam telefonično obvestiti o požaru gasilsko postajo. Telefon pa ni funkcioniral, kar se jima je zazdelo čudno. Pregledala sta vod in ugotovila, da je prerezan ali pa je bil prežgan. Nato sta odhitela na Celovško cesto in telefonirala po pomoč iz Zelinkove pisarne. Lastnik lope je razpisal za izsledite požigalcev 7000 din nagrade.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 20. novembra katoličani: Feliks

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Človek — zver

Kino Sloga: Vragi neba

Kino Union: Gunga Din (Indija gori)

Kino Šiška: Želja po večni mladosti

Kino Moste: Tajni agent X 9 in Herojski čin poročnika Perrya

Slovenska Matica občni zbor ob 18. v posvetovalnici

Pedagoško društvo: predavanje Vojka Jagodiča »Vzgoja in zaščita zanemarjenih in izprijenih otrok« ob 18. v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi. **Po predavanju bo redni letni občni zbor Pedagoškega društva**

Razstava likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu odprta od 9. do 18.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Izvod sita

Danes smo čitali v »Slovenskem domu« poročilo o eksploziji v največjem cirkusu na svetu: »Včeraj so eksplodirale štiri težke bombe sredi Londona v Piccadily Cirkusu. Eksplozije so nastale v trenutku, ko ni bilo več ljudi v tem zabavišču . . .«

Eksplozije sicer niso zabavne, najsi eksplodirajo bombe kjerkoli, razen, če eksplodira tako težka bomba pri »Slovenskem domu« in posebno še, če eksplozijo povzroči cirkuški Avgust. Kar se pa tiče Piccadily Cirkusa, naj nam bo samo dovoljeno skromno pripomniti, da je to v resnici posebne vrste cirkus na svetu. V njem »nastopajo« noč in dan predvsem motorna vozila in cirkus »obiskuje« na dan na stotisoče ljudi. »Zabavišče« torej ni nikdar prazno, morda le ob alarmu pred letalskim napadom. »Zabave« tudi ni posebne ker se ljudje lahko zabavajo dan za dnem le ob prometnih nesrečah. Tako je pač v »cirkusu», na najbolj živahnem trgu največjega mesta na svetu. »Cirkus« je pa cirkus samo zaradi tega, ker ima obliko kroga, a nikakor ne zato, ker se pri »Slovenskem domu« kdo postavi na glavo.

Vlak ga je pregazil

Ljubljana, 20. novembra

Včeraj popoldne se je pripetila pred železniškim postajališčem v D. M. v Polju smrtna nesreča, katere žrtev je postal 19-letni Dušan Nemeček, sin lastnice vrtilјaka, ki stoji že delj časa v D. M. v Polju. Dušan je šel po kosilu v sosedno vas po mleko. Na povratku je prišel okrog dveh na železniški prelaz kakega pol km pred postajališčem, kjer pa so bile zapornice zaprte. Tedaj je privozil po progi osebni vlak proti Ljubljani in je fant počakal, da je zdrvel mimo. Čim je bil mimo njega zadnji vagon, pa je fant stopil na progo, a v istem trenutku je pridrvel brzovlak proti Zidanemu mostu. Lokomotiva je fanta pograbila in ga vlekla s seboj kakih 50 metrov, nakar ga je vsega razmesarjenega vrgla v jarek ob progi.

Strojevodja je opazil nesrečo šele na Zidanem mostu, kjer se brzovlak ustavi. Obvestil je postajni urad, nakar je bilo o nesreči sporočeno vsem postajam ob progi. Razmesarjeno truplo so našli šele okrog 15 ob progi, blizu postajališča v D. M v Polju. Grozna nesreča je globoko pretresla in prizadela ubogo mater, s katero vsi sočustvujejo. Ponesrečenčevo truplo so po komisijskem ogledu prepeljali na pokopališče v D. M. v Polju, kjer bo pokopano.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 20. novembra: ob 15. uri: Antigona. (Predstava za srednje šole).
Torek, 21. novembra: zaprto
Sreda, 22. novembra: Striček Vanja. Red A
Četrtek, 23. novembra: George Dandin, Priljudni komisar. Premiera. Premierski abonma

★

Premiera Molierovega »Georgea Dandina« in Courtelinovega »Priljudnega komisarja« bo v četrtek 23. t. m. za Premierski abonma. Obe deli sta komediji. Prvo pokaže naivnega, tragikomičnega meščana Dandina, ki ga njegova aristokratska žena vara, drugo pa priljubljenost policijskega komisarja.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 20. novembra: zaprto
Torek, 21. novembra: Figarova svatba. Red B
Sreda, 22. novembra: Kjer škrjanček žvrgoli. Red Sreda

S filmskega platna

Kino Union: Gunga Din. Že prvi prizori v tem ameriškem filmu pričajo, da je režiser nekako stoodstotno upošteval značilen okus Američanov. Glavne tri junake, odlične igralce Garyja Granta, Victorja Mac Laglena in Douglasa Fairbanksa, mlajšega predstavi kot tri iskrene prijatelje in tri pogumne vojake, ki se znajo odlično boksati, so simpatični v svoji naivnosti in zgledni v svojem čutu do dolžnosti. Preden se dejanje razvije do tragičnega vrhunca, ko Indijec Gunga Din reši angleško vojsko ob spopadu s sektarji, ki ubijajo zaradi ubijanja samega, se gledalec od srca nasmeje raznim podvigom treh junakov. Nekateri teh podvigov so pravcate prismodarije, a smeje se človek vendarle in v njem se vzbudi simpatija do angleške osvojevalne vojske v kolonijah in antipatija do domačinov, ki so se z vsemi sredstvi borili proti osvajalcem. S tem pa je glavni namen filma dosežen. Film je namreč propaganden ali tendenčen film za »angleško stvar« v kolonijah. Ganljivo prikaže, kako se domačin žrtvuje in reši angleške čete. Med tipične ameriške naivnosti spada tudi zadnji prizor, ko vidimo pisatelja Kiplinga, ki piše v šotoru pesem, katero poveljnik kolonijalne edinice prečita ob truplu Gunge Dina. Mrtvih pa je nič koliko, streljanja in klanja tudi. Za dviganje bojnega razpoloženja si boljšega filma ne moremo misliti, toda mi smo nevtralni . . .

MONUMENTALNO FILMSKO DELO PO ZNAMENITI R. KIPLINGOVI KNJIGI

Tempo, dinamika in napetost v prizorih, v katerih so predočene divje borbe Angležev zoper upornike, fanatične pristaše raznih mističnih verskih sekt.

Nad 12.000 sodelujočih! — Nad 2,000.000 dolarjev stroškov za to edinstveno filmsko delo!

Gunga Din

INDIJA GORI!

Cary Grant — Victor Mc Laglen
Douglas Fairbanks jr.

Predstave danes ob 16., 19. in 21.15

Kino Union, tel. 22-21

KINO SLOGA — tel. 27-30 Danes ob 16., 19. in 21.15 uri

VRAGI NEBA

Clark Gable — Myrna Loy in Spencer Tracy

Najboljši in največji aviatični film, ki na pretresljivo realističen način prikazuje vratolomne in življenjske opasnosti poskusnih pilotov. Globoka drama največje hrabrosti in najsmelejših podvigov.

NA BIENALI V BENETKAH nagrajeni francoski film po romanu EMILA ZOLE

človek-zver

Najtajnejši kotički človeške duše in intimnosti zakonskega življenja so odkriti z ostrim realizmom v tem prekrasnem filmu.

KINO MATICA 21-24 Mladini izpod 16. leta je film prepovedan! Ob 16., 19. in 21.

DNEVNE VESTI

— **Dnevi brez mesa?** »Jugoslovenski kurir« poroča, da je bila že pred dobrim mesecem dana pobuda iz vrst izvoznikov živine, da bi se uvedli tudi v naši državi dnevi brez mesa, kakor jih imajo v nekaterih drugih balkanskih državah. Tako bi bilo naši državi omogočeno izvažati še več živine, kakor jo že izvaža. Na pristojnem mestu že proučujejo možnost omejitve porabe mesa. Povečala naj bi se tudi poraba ovčjega mesa, da bi na drugi strani porabili manj teletine in svinjine.

— **Novi železniški signalni pravilnik.** Z odlokom prometnega ministrstva stopa 25. t. m. v veljavo novi železniški signalni pravilnik. Po novem pravilniku bo v železniški signalizaciji povsem odpravljena bela luč. Namestu nje bodo uvedli zeleno luč, zeleno zastavico ter sploh zelene znake. Bela luč je doslej pomenila prosto vožnjo. Zaradi tega je prišlo pogosto do pomot, ker je bela luč ponoči in v megli slabo vidna in zlasti v večjih krajih, ki so ponoči razsvetljeni je bila velika nevarnost, da se strojevodje zmotijo. Odslej bo rumena svetloba pomenila počasno vožnjo, rdeča pa nevarnost in »Stoj!« Povsod na železnicah bodo morali preurediti signalne naprave do 25. t. m.

— **Industrijci predlagajo zvišanje mezd.** Zveza delodajalcev tekstilne stroke v Sloveniji se je odločila, da priporoči svojim članom, naj zvišajo delavske mezde za 10 odstotkov. Podjetja se niso uprla predlogu. Tako so bile zdaj mezde zvišane pri 42 tekstilnih podjetjih v Sloveniji. Ta podjetja zaposlujejo 13.800 delavcev. — Vprašanje zvišanja mezd zdaj proučujejo gospodarski krogi tudi v drugih banovinah.

— **Kako žive odvetniški nameščenci.** Zveza društev privatnih nameščencev je pred tednom poslala banu posebno spomenico. V nji je obrazložila gmotne razmere odvetniških in notarskih nameščencev v Sloveniji. Statistika o pokojninskem zavarovanju kaže, da so plače nameščenk 40% nižje od plač nameščencev in da je razmerje zaposlenih moči po spolu. 1:7. Od 310 odvetniških in notarskih nameščencev obojega spola v Sloveniji je imelo 44 nameščencev po 500 do 720 din plače na mesec in 87 nameščencev 720 do 1000 din. Nad polovico jih torej ne prejema niti 1000 din plače na mesec. Zato je Zveza privatnih nameščencev predlagala v spomenici, naj ban pozove odvetniško in notarsko zbornico, da bi sami v svojem delokrogu uredili vprašanje mezd. Če ne, naj bi ban predpisal minimalne mezde.

Sokoli! Posečajte in podpirajte Sokolski kino v Šiški!

— **Izvoz pšenice v Italijo.** V soboto zjutraj je prispel v splitsko pristanišče italijanski parnik »Giuseppina«, ki so nanj natovorili 1,100 ton pšenice. To pšenico je poslal v Italijo Prizad. V kratkem prispe v Split še en italijanski parnik, ki bodo nanj natovorili nad 1.000 ton pšenice.

— **4.000 do 5.000 vagonov hrane za pasivne kraje.** Direkcija za prehrano prebivalstva proučuje zadnje dni nabavo hrane za pasivne kraje. V ta namen potrebni krediti so zagotovljeni pri Narodni banki in drugih ustanovah. Za pasivne kraje je treba 4.000 do 5.000 vagonov hrane. Všteta pa ni banovina Hrvatska, ki bo sama skrbela za prehrano prebivalstva.

— **Občni zbor Zveze hranilnic.** V Zagrebu je bil včeraj občni zbor Zveze hranilnic kraljevine Jugoslavije, ki so mu prisostvovali delegati skoraj vseh samoupravnih hranilnic. K Zvezi je pristopilo 10 novih hranilnic. Prihodnji občni zbor bo v Subotici ali na Sušaku. Sprejet je bil predlog upravnega odbora glede novih pravil v smislu uredbe o občinskih hranilnicah. Na občnem zboru se je manifestiralo zadovoljstvo zastopnikov hranilnic, da so končno dobile zakonske temelje in določbe, po katerih se bodo mogle uspešno razvijati.

— **Burno zborovanje bolgarskih študentov na zagrebški univerzi.** Bolgarski študentje, ki jih je na zagrebški univerzi okrog 1.000, so organizirani v Bolgarskem akademskem društvu. Društvo je imelo včeraj občni zbor, na katerem je prišlo do burnih prizorov, tako da je moralo biti zborovanje prekinjeno. Krik in vik je nastal po poročilu o delu uprave, o življenju bolgarskih študentov v Zagrebu ter njihovem sodelovanju z organizacijo hrvatskih študentov in z Bolgarsko-jugoslovensko ligo. Opozicija očita upravi, da je delala, kar je hotela, za interese bolgarskih študentov se pa ni brigala.

— **Težkoče trgovcev s sirovimi kožami.** Včeraj je bila v Zagrebu konferenca trgovcev s sirovimi kožami iz vse države. Konferenca je bila zelo dobro obiskana. Na nji je bila sprejeta resolucija z zahtevo, naj se čimprej ustanovi svet za zunanjo trgovino v trgovinskem ministrstvu kakor tudi direkcija z izvoznim oddelkom in oddelkom az izvoz sirovih kož, v kateri bodo sodelovali zastopniki gospodarstva, dalje da se do ustanovitve sveta in direkcije odgode vsi definitivni sklepi v zvezi s spomenicami industrijcev in obrtnikov ter zaslišijo trgovci s sirovimi kožami na posebni anketi, da se potom ankete ugotove stvarne potrebe naše industrije in obrti v sirovih kožah po vrstah in da se za vse vrste sirove kože, za katere se ugotovi, da jih imamo več nego jih potrebujemo, dovoli izvoz za devize, za majhne sirove kože, ki jih ni mogoče prodati za devize, naj se pa dovoli izvoz v klirinške države proti plačilu po plačilnem sporazumu z dotično državo, ker so klirinške države glavni kupci majhnih kož.

— **Promocija.** V soboto je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije g. Gamulin Tomo iz Jelse na Hvaru.

— **Hrvatski privatni nameščenci groze s stavko.** V Zagrebu je bilo včeraj veliko manifestacijsko zborovanje Zveze privatnih nameščencev, na katerem so zborovalci zahtevali volitve v vse delavske in nameščenske ustanove, da se preneso posli ministrstva socialne politike in narodnega zdravja na banovino Hrvatsko, da se likvidira SUZOR, da se zvišajo plače zaradi draginje, nastale po kupičenju blaga po trgovinah, da se izpremene določbe pokojninskega zakona, da se kolektivna pogodba uveljavi potom naredbe v vseh podjetjih, da se ukinejo minimalne plače, da naj za inkasante in služitelje veljajo isti poslovni predpisi, kakor za druge nameščence in da naj se ustanovi urad za pobijanje draginje, v katerem bi sodelovali tudi zastopniki Zveze privatnih nameščencev. Hrvatski privatni nameščenci zahtevajo 13 plačo in zvišanje plač, sicer začno stavkati.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo spremenljivo vreme. Včeraj je nekoliko deževalo v Ljubljani in Mariboru. Najvišja temperatura je znašala na Kumboru 16, v Splitu in Dubrovniku, 15, v Beogradu in na Rabu 13, v Sarajevu 12, v Mariboru 11.1, na Visu 11, v Zagrebu 9, v Ljubljani 7.6. Davi je kazal barometer v Ljubljani 753.2, temperatura je znašala 3.8.

— **Požar v ekspresnem vlaku.** Včeraj zjutraj je nastal med postajama Slavonski Brod—Vinkovci v orient-expressu požar. Najbrž ga je povzročil kratek stik ali pa iskra iz lokomotive. Vnelo se je usnje med dvema vagonoma in ogenj je kmalu zajel prvi del vagona, v katerem so potniki mirno spali. Dva vagona sta bila precej poškodovana. Vlak se je ustavil na progi, da so ogenj pogasili, potem pa nadaljeval svojo pot.

— **Spopad med dvema advokatoma.** Včeraj zjutraj sta se v Pančevu v kavarni »Vojvodina« spopadla pančevski advokat Marko Fatič in beograjski advokat Radovan Jelenčić. Fatič je dvakrat ustrelil na dr. Jelenčića in ga težko ranil. Gre za posledice običajnega prepira med popivanjem in veseljačenjem.

— **Samomor študenta v Zagrebu.** V soboto ponoči je skočil v Zagrebu iz 5 nadstropja slušatelj tehnike Mladen Šimunović. Njegovo truplo so našli pod stopnicami. Šimunović je šel v smrt zaradi težke živčne bolezni, ki ga je že dolgo mučila in mu grenila življenje.

— **Žrtve pretepov in napadov.** Včeraj so spravili v bolnico spet več žrtev pretepov z dežele in iz mesta. V Tržiču je neki pijanec napadel 46letnega čevljarja Leopolda Jagodica. V pijanosti se ga je lotil kar s sekiro in mu prizadejal sedem ran po životu in po nogah. V Podgorici pri Sv. Jakobu so razgrajači napadli 32letnega tesarja Andreja Grozdka. Med pretepom je eden potegnil nož in Grozdku prerezal žile na desni roki. V neki gostilni na periferiji je postal snoči žrtev podivjancev 19letni Maks Mihler iz Celja. Med splošnim pretepom se je neki pijanec lotil tudi njega in ga sunil z nožem v desno nogo. — V bolnico so snoči prepeljali tudi 23letnega Ivana Lenka, ki ga je nasilnež dregnil z nožem v desno stran prsi.

— **Služkinja skočila pod vlak.** Pri Sutli je skočila v soboto pod vlak služkinja Magda Piljek, uslužbena v Zagrebu. V smrt je šla zaradi težke melanholije.

Iz Ljubljane

—lj **Rova za zaklonišče na Mestnem trgu** sta bila v soboto že popolnoma izvrtana, da po zasilnem izhodu lahko pridemo že navzgor na pobočje grajskega hriba. Kakor so že vsi listi obširno poročali, je smer glavnega rova naravnost proti velikemu grajskemu vodnjaku, da bo mogoče, kadar bo na razpolago dovolj sredstev, napraviti dvigalo po vodnjaku takoj izza rotovža na grajsko planoto. Ta glavni rov zavije na desno, da bo v njem mogoče popolnoma varno shraniti mestni arhiv in druge dragocenosti. Glavni rov je dolg 40 m, rov za zasilni izhod pa 34 m. Rova za zaklonišče sta torej v glavnem izdelana in sedaj pričnó z obokanjem obeh rovov. Obok bo dvojen, da bo zaklonišče tudi popolnoma izolirano proti vlagi. Kakor smo že v vseh listih čitali, bodo rovi za rotovžem združeni z zaklonišči, ki so jih pričeli vrtati pri Mestnem domu, seveda kadar bo Ljubljana imela za tako veliko delo tudi dosti sredstev. — Delati so začeli 9. septembra. Pri kopanju so pridobili okrog 800 kub. m nasipnega gradiva, ki ga porabljajo za utrditev in podaljšanje Mencingerjeve ulice vzdolž Gradaščice od Kolezije proti Viču.

—lj **Ljubljanske smeti.** Na Mestnem in Starem trgu pobira smeti novo nabavljeni voz, vendar pa z njim nikakor nismo zadovoljni, ker se iz njega na vseh koncih praši, da ni mogoče mimo voza, kadar stresa smetar vanj smeti. Radovedni smo, zakaj je mestna občina nabavila toliko slabih vozov, ko vidimo v Dalmatinovi ulici že leta boljši voz pri pobiranju smeti.

—lj **»O vzgoji in zaščiti zanemarjenih in izprijenih otrok** bo predaval priznani strokovnjak g. Vojko Jagodič. Predavanje se bo vršilo pod okriljem Pedagoškega društva danes ob 18. v dvorani mineraloškega inštituta na univerzi. Vstop prost. Po predavanju se bo vršil redni letni občni zbor Pedagoškega društva, na kar opozarjamo vse člane s prošnjo, da se ga udeleže.

—lj **Slajmerjev dom bo povečan v začetku aprila.** Dela za preureditev ter povečanje sanatorija Slajmerjevega doma so zelo zastala zaradi pomanjkanja delovnih moči prejšnja meseca. Računali so, da bodo povečani sanatorij lahko izročili svojemu namenu že v začetku novembra, zdaj so se pa dela tako zavlekla, da bo novi del sanatorija gotov šele v drugi polovici decembra. Šele takrat bodo lahko preselili ves obrat iz starega dela v novi del ter se lotili adaptacijskih del v starem delu. Adaptacije bodo končane, kakor računajo, do konca marca.

—lj **Koncert svetovno znanega umetnika na violončelu Enrica Majnardija.** V petek, 24. t. m. bo po presledku dveh let zopet koncertiral v Ljubljani slavni italijanski čelist Enrico Majnardi. Ko je prvič koncertiral v Ljubljani meseca novembra 1937. leta, je imel ogromen uspeh. Majnardi je res pravi umetnik na svojem kraljevskem instrumentu. Natančni spored bomo priobčili jutri, danes že opozarjamo na ta koncert, za katerega se dobe vstopnice v knjigarni Glasbene Matice po običajnih koncertnih cenah.

—lj **Tombola Rdečega križa v Ljubljani.** Zaradi izrednih razmer smo morali tombolo preložiti na prihodnjo pomlad. Takrat se bo tombola sigurno vršila.

—lj **Dve tatvini.** Iz stanovanja Leopolda Kernca v Brejčevi ulici 32 je tat odnesel rjavo moško obleko, rdečkasto deklško obleko, modro jopico, nahrbtnik, nekaj jestvin in nekaj drobnarije, v skupni vrednosti okrog 700 din. Iz mesarske delavnice Franca Grabeljška na Ižanski cesti pa je nekdo ukradel rjav usnjat suknjič s podlogo iz ovčje kože, vreden 500 dinarjev.

—lj **Zasledovana tatica.** Pred dnevi je izginila iz Delavskega doma, kjer je stanovala 19letna bivša služkinja Ivanka Č., pristojna v kamniški okraj. Pred pobegom je ukradla sostanovalki Ljudmili Š. iz ročne torbice 600 din, popreje pa jo je tudi že osleparila za manjšo vsoto. Mlado tatico in sleparko, ki se je najbrž odpeljala proti Zagrebu, zasledujejo.

—lj **Tatvina kolesa.** Z dvorišča Verovškove trgovine na Tyrševi cesti je bilo ukradeno 1200 din vredno, črno pleskano kolo, znamke »Daimler« Josipu Dovču. — Na Zaloški cesti izpred hiše št. 80 je nekdo odpeljal 1000 din vredno kolo znamke »Torpedo« Alojziju Židanu. Na Kavškovi cesti v Šiški je tat odpeljal Zinki Perhajevi 800 din vredno žensko kolo znamke »The Champion«. Iz šupe v Svetčevi ulici je bilo ukradeno 800 din vredno kolo znamke »Anker« Ivanu Husu. Na Vidovdanski cesti pa je bilo odpeljano Ferdinandu Kumpu 1500 din vredno, črno pleskano, skoro novo kolo znamke »Mifa«.

Iz Ptuja

— **Za dijaško kuhinjo** se bodo te dni pobirali prostovoljni prispevki in prosimo vsakogar, da nabiralcev nihče ne odkloni ter vsak daruje primeren znesek po svojih možnostih.

— **Dramsko društvo** ponovi igro »Malomeščani« v torek 21. t. m. Pri zadnji predstavi je vladalo za igro veliko zanimanje in je bilo gledališče do zadnjega prostora zasedeno.

— **1. december, praznik Zedinjenja** bo proslavil Sokol na slovesen način. Dopoldne ob 9. bo slovesna služba božja. Ob 11. bo v prosvetni dvorani v Mladiki slavnostna seja z zaobljubo novih članov in članic. Popoldne ob 15. bo v mestnem gledališču svečana akademija, zvečer ob 20. v Narodnem domu pa prireditev.

— **Davica razsaja** v ptujski okolici in je zahtevala že nekaj žrtev. Starši naj bodo pri bolezni previdni in naj v vsakem sumljivem primeru takoj pokličejo zdravnika.

— **Poškodbam je podlegel.** Poročali smo pred dnevi, da je bil 36letni posestnik Rudolf Čelan iz Slovenje vasi po neznanih fantih napaden in prepeljan v bolnico s težko poškodbo na glavi. Čelan je kljub vestni zdravniški negi težki poškodbi podlegel.

— **Svinjski sejem.** Na zadnji svinjski sejem je bilo pripeljanih 462 svinj, prodanih pa je bilo 101 komadov. Cene svinjam so bile: prolenki stari od 6 do 12 tednov po 70 do 140 din komad, debele svinje po 7.25 do 8.50 in plemenske svinje po 6 do 7 din za kg žive teže.

— **Ogenj je izbruhnil** v Grdini pri Stopercah ter uničil dve gospodarski poslopji. Škoda se ceni nad din 30.000. Nesrečo so zakrivili otroci, ki so se igrali z vžigalicami.

— **Zanimivo predavanje** se je vršilo v petek pod okriljem obeh tukajšnjih podružnic CMD. V prosvetni dvorani v Mladiki je predaval o kočevskih problemih g. Fügar Vekoslav. Predavanje so spremljale skioptične slike. Obisk je bil zadovoljiv. Predavatelj je žel za svoja izvajanja obilo zahvale.

Lepa svečanost krškega Sokola

Sokolsko društvo Krško je izročilo javnosti knjižnico in čitalnico

Krško, 19. novembra

Skoraj neopaženo za javnost so se izvršile v zadnjih tednih vse priprave za otvoritev sokolske knjižnice in čitalnice v Krškem. Požrtvovalno in agilno Sokolsko društvo Krško, ki ne obeša na veliki zvon svoje delavnosti in požrtvovalnosti, je pripravilo članstvu lepo presenečenje s tem prekrasnim darilom. Ta kulturna ustanova je bila po razpustu Narodne čitalnice velika vrzel v našem kulturnem življenju, česar se je osebno zavedal Sokol in je napel vse sile, da zapolni to praznino, nastalo z razpustom čitalnice. Ko je z odlokom banske uprave prejel njeno zapuščino, skupaj 700 knjig, je takoj resno začel misliti na to, da mora nadaljevati započeto delo. Toda kakor je vsem znano, so podeželska društva zelo revna in si ne morejo kar naenkrat omisliti knjižnice, ki bi lahko zadovoljila čitatelje. Tako je bilo tudi pri nas. Od 700 dobljenih knjig jih je odgovarjalo današnjim zahtevam le okrog 450, kar je vsekakor premalo za javno knjižnico. Zato je društvo apeliralo na članstvo, naj priskoči društvu na pomoč s knjigami, ki jih lahko pogreša. Odziv je bil naravnost čudovit, kajti članstvo je razumelo to kulturno akcijo in jo je v celoti sprejelo. Naj omenimo samo, da je en sam član, katerega ime moramo na njegovo zahtevo zamolčati radi skromnosti, daroval društveni knjižnici 311 knjig, od teh 205 krasno vezanih.

No in tako je iz male zapuščine nekdanje Narodne čitalnice nastala krasna knjižnica s samimi izbranimi deli, razdeljena v 9 oddelkov in sicer: A sokolsko idejni in telovadni spisi (210 knjig) B slovenske leposlovne knjige (478 knjig) C poučnih (122 knjig) D dramska dela (237) E zdravstvena knjižnica (27) F mladinska knjižnica (127 knjig) G srbo-hrvaških (62) in H nemških (181 knjig) tako, da ima sedaj knjižnica za začetek skupno 1442 del v 1935 izvodih. Skoraj vse knjige so vezane, kar pa je storilo članstvo samo in tako prihranilo društvu preko 1000.— din na stroških vezave. Tudi je članstvo vse knjige lepo zavilo, tako da je pogled na police knjig res lep. Tudi za kartoteko je poskrbelo članstvo, da je najmodernejše urejena. V današnjih težkih časih je to tako velik uspeh, da ne moremo molče preko tega dogodka, temveč moramo izreči vsem bratom in sestram, ki so sodelovali pri ustanovitvi knjižnice za njihovo požrtvovalnost vse priznanje sokolske javnosti.

Toda ne samo knjižnico, tudi čitalnico je društvo ustanovilo, kamor se bo zatekalo članstvo v dolgih zimskih večerih, da tam kakor ena družina okrog svojega ognjišča obravnava svoja pereča vprašanja. Poleg vseh sokolskih in idejnih listov bodo članstvu na razpolago še »Jutro«, »Slovenski Narod«, »Politika«, »Naša doba«, »Zdravje«, »Prijatelj«, Modra ptica, Razori itd. Skoraj vse liste je dalo članstvo na razpolago.

Ni torej čuda, da se je otvoritve knjižnice in čitalnice udeležilo skoraj vse članstvo. Večer je otvoril br. starosta dr. Jan, ki je predstavil najprej poslušalcem predavatelja ZKD br. dr. Rejo, ki je imel predavanje o svojem potovanju na Špitzberge, o vtisih in dogodkih na njem. Pripovedoval je res tako živo, da smo tudi mi čutili in v duhu videli vso krasoto večnega ledu v siju polarnega solnca. Predavatelju, ki je žel toplo zahvalo, se je zahvalil v imenu društva za lepo predavanja br. starosta dr. Jan.

Nato pa je podal br. starosta besedo sestri Škerletovi, naši marljivi prosvetarici, ki nam je opisala vso borbo za ustanovitev knjižnice, kakor tudi požrtvovanost članstva, ki se v svojem sokolskem idealizmu ni ustrašilo nobenih žrtev, čeprav še tako velikih in ki bodo služile še poznim rodovom za zgled sokolske požrtvovalnosti. Na koncu pa je še pripomnila preden se je izvršila slovesna otvoritev, sledeče: Bratje in sestre, predvsem pa ti mladina, ste zdaj na vrsti, da sprejmete ta poklon z istim navdušenjem, z isto toplino kot vam je bil pripravljen. Vedeti morate, da knjižnica ni mrtva stvar, temveč sila, ki veže stotine in totine ljudi iz vsega njenega področja ter jim daje smer in življenjsko potrebo. Zavedajo naj se, da mora v sokolskem srcu neprestano rasti plamen idej. Naša sokolska knjiga prikazuje v vseh barvah in odtenkih to blestečo luč. Pa tudi vsaka druga dobra knjiga nosi v sebi poslanstvo, ki ga je treba dvigniti med temeljne kamne svojega srca«. Njenemu govoru, katerega je sprejelo članstvo z odobravanjem, je sledila otvoritev knjižnice in čitalnice. Ves upravni odbor s br. starosto na čelu se je napotil proti knjižnici, da izroči članstvu in vsej javnosti ta prelepi dar.

Članstvo si je potem ogledalo knjižnico, ter strmelo nad krasno urejeno kartoteko in lepimi knjigami. Nato se je razvila ob čaju in pecivu domača zabava članstva, ki je v pomenkih, posebno o novi knjižnici prebilo prelep večer sokolske vzajemnosti.

Sokolskemu društvu Krško iskreno čestitamo tudi mi in mu želimo čim več in čim lepših uspehov, da bi šlo še nadalje po svoji poti svojim ciljem naproti. »Le naprej brez mirue. . .

L. Č.

Iz Škofje Loke

— **Poroka vriega narodnega para.** V nedeljo popoldne se je poročil na Brezjah škofjeloški trgovec in znan narodni delavec g. Franc Žebre, ki je popeljal pred oltar gdč. Niko Sokličevo, svakinjo pokojnega podstaroste škofjeloškega Sokola br. Rudolfa Ziherla. Ženin se zlasti udejstvuje pri Sokolu, ki mu je blagajnik in duša vseh njegovih gospodarskih ukrepov, enako vneta Sokolica pa je nevesta. Novoporočencema je zapel na predvečer poroke sokolski pevski zbor pod vodstvom br. Babiča. Za priči pri poroki sta bila davčni uradnik g. Viktor Ankele in zdravnik pri KID g. dr. Jože Hafner. Mlademu, narodno zavednemu paru naše iskrene čestitke in vso srečo!

— **Okrog naših predavanj.** Loški Sokol prireja tudi splošno zanimiva predavanja. Prvo tako predavanje je imel višji režiser profesor g. Osip Šest »O gledališču, v sredo na je prispel k nam univerzitetni docent g. dr. Stojan Bajič, čigar prihod je sprejela naša javnost z izrednim zanimanjem. Mala dvorana Sokolskega doma je bila nabito polna sokolstva in gostov, zlasti delavstva. Večer je otvoril društveni prosvetar br. Debeljak, nakar je sledilo predavanje o aktualnih problemih socialne politike. G. predavatelj bo Škofji Loki vedno dobrodošel! G. docent je nakazal mnogoštevilne probleme, ki se pojavljajo na našem socialnem področju spričo mednarodnih prilik, ki morajo neizbežno vplivati tudi na našo državo, pa četudi je nevtralna.

SREČA V NESREČI

Vlomilci so vdrli v poslovne prostore mesarja in prekajevalca. Ko ga prijatelj vpraša ali so mu ukradli mnogo denarja, mu odgovori: Ne, zamenjali so blagajno z ledenico.

NE MORE

Sodnik: Obtoženec, branite se vendar proti obtožbi.

Obtoženi tolovaj: Ne morem, gospod sodnik, revolver so mi vzeli.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

MALI OGLASI v »Slovenskem Narodu« imajo siguren uspeh!

Sveže najfinejše norveško ribje olje in lekarne dr. G. PICCOLIJA v Ljubljani se priporoča bledim in slabotnim osebam

je praktična, cenena, moderna in trpežna, pa stane kljub temu samo Din 360.—

Egon Zakrajšek, Ljubljana, Miklošičeva 24, tel. 48-70.

HUBERTUS PLAŠČI à din 250.—

vse vrste dežnih plaščev, trenčkotov, suknjo, toplega perila itd. nudi po priznano nizkih cenah

PRESKER, Sv. Petra c. 14.

PRODAM

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

OREHOVA JEDRCA nova, sortiran cvetlični med in medico dobite najcenejše v MEDARNI Ljubljana, Židovska ul. 6. 48-T.

PREMOG KOKS - DRVA nudi I. POGAČNIK BOHORIČEVA 5 — TEL. 20-00 Postrežba brezhibna!

DVE ŽELEZNI OKNI in vrata (Schergitter) komplet. s škarjastimi ograjami, prodam 1500. — Hotel Paar, Jesenice. 3242

POSEST

KRASNO POSESTVO 8 oralov, gospodarsko poslopje je novo zidano, četrt ure od mesta Ptuja, prodam za 120.000 dinarjev. Osojnik Ivana, Mestni vrh 109, p. Ptuj. 3241

SOBE

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

MALO SOBICO čisto, s souporabo kopalnice, oddam boljšemu gospodu ali gospodični s hrano — takoj ali 1. decembra. Medvedova c. 5, III. nadstropje levo. 3234

SLUŽBE

ŠIVILJO ZA PERILO za moško, žensko in deško perilo iščem za Split. Ponudbe na »Solid«, rad. rublja, M. Konc, Split, Sokolska 6, I. nadstropje. 3231

KLIŠEJE ENO VEČBARVNE JUGOGRAFIKA LJUBLJANA SVETKA NAJPE 3

TAPETNIŠTVO JAGER FRANC

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 17 — TELEFON 20-42

nudi najcenejše otomane od din 350.—, zimo od 26.— dm. Velika izbira madracev, cauch-zof, volne, gradla in blaga za prevleko pohištva.

NARODNA TISKARNA LJUBLJANA KNAFLJEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Zanimivo pedagoško predavanje

Učiteljsko delo in njegovo področje

Težko in odgovorno učiteljevo delo — Učitelj naj izvenšolsko deluje v zvezi z ljudsko šolo — Razni načini oblikovalnega procesa — Kako je treba vzgajati otroka za svobodnega človeka — Stik šole z domom — Delajmo za otroka!

Jesenice, 19. novembra

V soboto so zborovali na Jesenicah učitelji JUU iz radovljiškega sreza. Predsednik društva g. Bulovec, šolski upravitelj iz Begunj, je pozdravil navzoče člane, posebno pa novo pristopivše učitelje, zlasti predavatelja didaktičnega vodjo poskusne šole g. prof. Kobilico Rudolfa iz Ljubljane.

Po uvodnih formalnostih je takoj prešel na dnevni red ter se predvsem zahvalil članstvu za poverjeno mu zaupanje, ki ga je izvolilo na zadnjem občnem zboru za predsednika. Obljubil je, da bo delal z vsemi močmi za povzdigo učiteljskega stanu in napredek šolstva v srezu.

Tajnik društva je prečital številne dopise, katere je vzelo članstvo po debati na znanje. Najvažnejši je bil dopis o plačilnih zaostankih krajevnih šolskih odborov katere naj bi po možnosti krila banovina. V ta namen naj krajevni šolski odbori poročajo banovini svoje zaostanke, ki so nastali ob določenem času in kraju.

Potem je dobil besedo predavatelj g. Kobilica Rudolf, ki je predaval o učiteljskem delu in njegovem področju. Referat je bil sprejet med članstvom z največjim zanimanjem. Iz njega posnemamo:

»Že pred 80 leti je bilo usojeno našemu slovenskemu učitelju, da bo na njegovi njivi rasel plevel in osat, da se bo trudil, ko bo oral ledino prosvetnega dela med svojim ljudstvom. Ista usoda ga spremlja še danes, le da so borbe še mnogo hujše, povečini se mora učitelj boriti z lokalnimi faktorji, ko orje prosvetno ledino ter s tem daje narodu podlago za boljše in srečnejše življenje. Predavatelj priporoča, naj deluje učiteljstvo na onem področju, kjer bo čutilo manjši odpor pri ljudstvu. Glavno področje mu je v šoli, izven pa po največ tam, kjer ima zvezo z ljudsko šolo.

Cilj slovenske ljudske šole je sam globlje prodreti v otrokov oblikovalni proces, da bo otrok zrasel v neškodljivega, koristnega in ustvarjajočega člana človeške družbe, Slovenca in državljana ter da ne bo čutil preveč negativne strani usode.

Oblikovali proces je tisto, kar otroka oblikuje. Otrok ima dane sposobnosti že od rojstva in treba je orodja, da se te izoblikujejo. Te sposobnosti razvija stalno otrokova okolica. Raste in se oblikuje sam z dotiko te svoje okolice brez ozira na to, č ega kdo hoče oblikovati ali ne. Naloga ljudske šole je sedaj, da dobi vpliv na to oblikovanje. Učitelj mora poznati oblikovne sposobnosti otrokove, njegove lastnosti in njegovo okolje v vseh varijantah. V ta namen naj bo treba direktno vplivati na otroka z vzgojo in poukom, vplivati na njegov milje, delati za socialno skrb otroka, posebno pa, da se učitelj vsidra v kraju v pozitivnem smislu, da ga ljudje spoštujejo in mu zaupajo.

Študij in opazovanje otroka je za učitelja in vzgojitelja prevažna točka v oblikovalnem procesu. Ko spozna otrokove lastnosti in sposobnosti, skuša dobre lastnosti razvijati in slabe zatreti. Ne sme se pa polagati vso važnost samo na duševno, marveč tudi na telesno stran otrokovo, na njegovo razvitost po rasti in teži, upoštevati njegove hibe, napake in sploh ves razvoj mladega telesa. V duševnem pogledu je treba spoznavati podedovane ali pridobljene dobre in slabe lastnosti v družini. Važno je tudi spoznavanje otrokovega znanja, zasledovanje njegovega duševnega razvoja in prehoda.

Način oblikovalnega procesa je različen: 1. Opazovanje otroka, kadar je sam, če govori z učiteljem med štirimi očmi, ali pa kadar je v družbi. Vedno naj se ga opazuje kot problem, kakšne lastnosti ima in odkod jih ima. 2. Razgovor s starši doma, kaj otrok misli o šoli. To naj se izve kolikor mogoče po domače in zaupno, česar ni mogoče v razgovoru s starši v šoli, ker se jim zdi preveč uradno. 3. Opazovanje otroka na cesti. 4. Previdno in diskretno povpraševanje med otrokovimi sorodniki in znanci o vzgojnih prilikah in morebitnih podedovanih posebnostih. V ta namen posebno dobro služijo vprašalne pole. 5. Izpraševanje otroka samega v vseh oblikah, motrenje njegovih izdelkov s psihološkega vidika. Za to opazovanje so najbolj primerni tako zvani inteligenčni testi, ki pa jih žal Slovenci še nimamo za naše šole. Do sedaj smo uporabljali srbske Štefanovićeve inteligenčne teste, ki pa žal za slovenske otroke niso primerni. Dr. Žgeč v Celju dela na tem in je upati, da jih dobimo v najkrajšem času. 6. Spoznavanje otrokovega znanja z uspešno uporabo učnih testov. 7. Opazovanje okolja v šoli in doma. V šoli naj bo okolje kar moči najbolj domače. Domače okolje pa tvorijo: vse osebe doma, ki vplivajo na otroka, osebe, ki so za otroka važne, sosedi, s kom se otrok igra in druži, kdo ima v družini odločilno besedo, razmerje med očetom in materjo in njih vpliv na družino. Važen je tudi socialni položaj staršev, zdravstvene razmere in moralni oziri. 8. Kulturni milje. Pri tem pridejo v poštev sledeča vprašanja: ali so starši naklonjeni šoli ali ne, osebni nasprotniki, politični momenti ali čutijo kulturne potrebe, n. pr. po časopisih in knjigah, smisel za politiko, vera in pobožnost, strpljivost in politično udejstvovanje. Tudi se je treba zanimati, kaj se dela v otroških organizacijah in kdo hoče tu vplivati na otroka. 9. Pouk in vzgoja. Oboje se deli v tri oblike: a) učna oblika: razredni pouk, skupinski pouk, skupinski pouk po tehničnih skupinah, delovne zajednice in poedinski ali individualni pouk. b) učna snov naj bo tako izbrana, da je otrokovi duši primerna. c) učna metoda, ki stremi za tem, da pride otrok preko doživetja do znanja in preko znanja do vrednega dejanja. Vzgojne oblike so tudi različne in sicer: razgovor med štirimi očmi bo imel čisto drugačen efekt kot pred razredom, pohvala skupin pred posameznikom ali obratno, obravnavanje otroka pred starši. Vzgojna metoda naj pri tem stremi za medsebojno zaupanje med učiteljem in učencem, ki je prednji pogoj za uspešno občevanje, vendar pa so v vzgojnem pogledu naloge danes težke. Včasih je vso vzgojo uredil dom, danes pa smisel za družino pada in vsa vzgoja visi na šoli. Vzgojne cilje pa določa država z zakonom.

Če učitelj doseže pri otroku resnično medsebojno zaupanje, če zna izbrati pravilna vzgojna sredstva, bo znal usposobiti otroka za svobodnega človeka, ki se zaveda odgovornosti svojih dejanj. Ponovno pa je poudariti, da naj sega učiteljev vpliv tudi na otrokove starše. Vpliva naj z razgovori na roditeljskih sestankih. Najbolj uspešni so razredni roditeljski sestanki, kjer starši lahko pregledajo izdelke svojih otrok, primerjajoč jih z izdelki drugih in tako dobe vpogled v otrokovo šolsko delo in njegov napredek.

Delo za otroka spada tudi v področje učiteljevega dela. Učitelj naj pokaže voljo, da hoče za otroka nekaj napraviti (šolske kuhinje, zavetišča itd.) in ljudje mu bodo zato hvaležni. Važno je tudi delo za okolje tako zvano izvenšolsko delo, ki pa naj ne bo slepo. Učitelj mora preštudirati okolje, kaj je kraju potrebno, največ gospodarsko področje in delo pri gospodarskih zadrugah. To delo naj bo nadaljevanje šolskega dela po potrebi kraja, ne pa po želji gotovih ljudi.

Na ta način usmerjeno učiteljevo delo bo ostalo učitelju v trajno vrednost, ljudstvu pa v napredek in zadovoljstvo.

Predavanje prof. Kobilice je vzbudilo med učiteljstvom splošno pozornost, zato je žel za svoja izvajanja toplo pohvalo in priznanje.

Predsednik društva se je predavatelju zahvalil za njegov zanimiv referat, nakar je sledila živahna debata.

Šolski upravitelj g. Knez iz Lesc je podal kot blagajnik društva svoje izčrpno poročilo o stanju blagajne. Učiteljica ga. Rupnikova iz Dovjega je apelirala na šolske upravitelje, naj po možnosti tudi letos pomagajo z nabiralno akcijo za obdarovanje siromašne dece v obmejnih krajih.

Poročilo učitelja g. Razingerja z Jesenic je moralo zaradi pomanjkanja časa izostati, zato pa pride njegov referat na vrsto na prihodnjem zborovanju. Predsednik je potem zaključil zborovanje.

Skok iz višine 10.000 m

Na skok, ki traja samo nekaj minut, se je treba več mesecev temeljito pripravljati

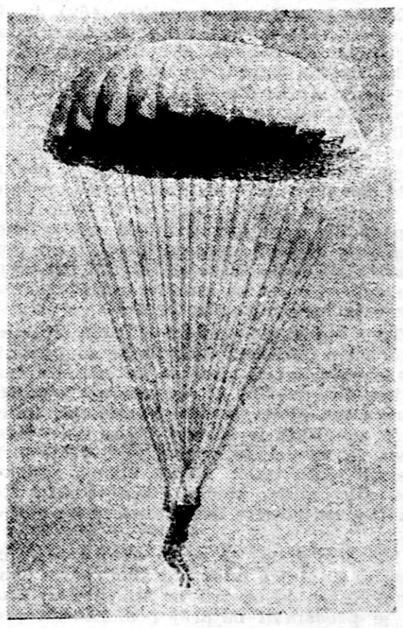

Nedavna vest o skoku ruskega inženirja Solodovnika iz višine 10.000 m je opozorila javnost na nekatere zanimivosti in težave skakanja s padalom. — Padam že tri minute prosto kakor kamen .. eno padalo na hrbtu, drugo pa na prsih, zaenkrat še obe zaprti... zemlja se mi bliža s hitrostjo 200 km na uro... sežem po obročku padala, potegnem ... nad menoj se razprostre svilena polobla, podobna roži... — to je kratka reportaža o vtisih človeka, ki skoči s padalom iz letala.

Temeljite priprave

Devet mesecev so trajale priprave za skok iz višine 10.000 m. Priprave so tekle na znanstveni podlagi. Letalca so zaprli v jekleno celico, kjer se je počasi redčil zrak in nižala temperatura, dokler ni odgovarjalo oboje višini 10.000 m. To je bilo dviganje letala, potem se je pa naenkrat pritisk povečal, kar je pomenilo skok iz letala. Nadaljnja izpremememba zračnega pritiska je predstavljala trenutek, ko se padalo odpre. Pri tem so zdravniki neprestano opazovali letalca in njegovo reakcijo. Šest ur je trajalo, da se je privadil višini 8000 m, potem pa je rabil še poldrugo uro, da se je privadil višini 10.000 m. Dolge ure vežbanja je zahtevalo postopno prilagodevanje nenadnim izpremembam zračnega pritiska ob skoku iz letala. Ne da bi zapustil laboratorij, je letalec preživel skok iz višine 6150 m in otvoritev padala šele po 80 sekundah 800 m nad zemljo ali pa iz višine 8400 m po 141 sekundah padanja.

Veliki dan

Ko je napočil veliki dan in je letalec zlezel v letalo, je imel na sebi toliko aparatov in naprav, da je bil podoben okrašenemu božičnemu drevesu. Imel je obleko in čevlje, segrevane od znotraj, na glavi dihalno masko, dvoje padal, steklenico s kondenziranim kisikom, višinomer, barograf, napravo za dovajanje kisika itd. Čim se je letalo dvignilo, je letalec takoj vključil električni vod za segrevanje obleke in čevljev, da bi bila obleka zgoraj dovolj segreta. Ruskemu skakaču Jevdokimovu je pri takem poskusu v nekaj sekundah zmrznila roka. Zato ni mogel odpreti padala. Ob skoku iz letala je treba električni tok izključiti, vendar pa ostane obleka dovolj topla, saj se je do višine 11.420 m dobro segrela. Dokler pada človek iz velike višine, ne razločuje podrobnosti na zemlji in zato tudi ne opazi, da se ji bliža. Šele iz višine kakih 1500 m se mu začne dozdevati, kakor da zemlja z veliko hitrostjo pada nanj. Sicer pa skakač gleda na višinomer in skrbi za dovajanje kisika, ki ga potrebuje med padanjem okrog 500 litrov, tako da ima malo časa misliti na zemljo, zlasti če se je padalo pozno odprlo. Čez nekaj minut je pa vse končano, opravljeno je delo, na katero se je moral pripravljati dolge mesece.

Pogoji padanja

Hitrost padanja letalca znaša okrog 200 km na uro. Povečati se ne more zaradi zračnega odpora, vendar pa so namerili pri skokih iz velikih višin v redkih zračnih višinah hitrost 234 do 310 km. Pa tudi ta hitrost letalcu ne škoduje. Če je malo izvežban jo lahko prenese, saj let letalo z mnogo večjo hitrostjo. Pač pa preti letalcu mnogo večja nevarnost v obliki mraza in izpremembe zračnega pritiska. V višini 10 tisoč m znaša temperatura približno —50°. Toplota med padanjem narašča približno za 1 stopinjo na vsakih 150 m. Izpremememba zračnega pritiska povzroča podobne težave kakor pri ljudeh, ki delajo v morskih globinah, če jih nenadoma potegnejo na površje.

Razredčenje zraka ob dviganju se še da prenesti, ker je počasno, ko pa letalec skoči iz letala, zadostuje nekaj minut, da se mu zračni pritisk podvoji ali celo potroji. Če nima Evstachijeve cevi v redu, mu lahko poči ušesni bobenček. Samo naglo izravnavanje pritiska na obeh straneh bobenčka omogoči, da se spusti na zemljo, ne da bi trpel njegov sluh. Neprijeten je tudi občutek v trenutku, ko se padalo odpre. Mislite si, da se peljete z avtomobilom s hitrostjo 200 km na uro, pa se vam v nekaj sekundah zmanjša hitrost na 22 km. Človek bi odletel naprej iz avtomobila. V padalu sicer ni tako hudo ker naleti letalec takoj na jak zračni odpor. Pri padanju z odprtim padalom pade letalec približno 6 m v sekundi, tako da preleti 1000 m približno v 3 minutah. Če bi ne bilo vetra, bi ne pomenila ta hitrost nobene nevarnosti. To je kakor skok iz višine 1.30 cm. Veter sicer ne piha od zgoraj navzdol, pač pa zelo pogosto poševno proti zemlji, kar poveča hitrost padanja. Zato si skakač večkrat zlomi noge, roke, čeprav se je padalo odprlo normalno in čeprav je njegova velikost povsem odgovarjala skakačevi teži. Hitrost 10 m v sekundi je že nevarna.

Padalo rešitelj letalcev

Naj gre že za ianski Williamsov skok iz višine 11.420 m ali za nedavni skok ruskega inženirja Solodovnika, gotovo so taki rekordi vredni vsega priznanja in občudovanja. Njihov pomen pa ni samo sporten, temveč pomeni tudi nove izkušnje za uporabo padal v velikih višinah. To je sedaj zelo važno, kajti moderna letala dosežejo višino 8.000 m in tako se lahko zgodi, da je letalec prisiljen skočiti iz letala v taki višini, iz kakršne se doslej na splošno še ni skakalo. V takem primeru je padalo edina letalčeva rešitev.

Al Capone izpuščen

Kratko smo že poročali, da je bil v petek izpuščen iz ječe bivši ameriški glavni sovražnik številka I. Al Capone, nekoč neomejen gospodar čikaškega podzemlja. Po dolgem zasledovanju je bil pred leti aretiran in l. 1931 obsojen na 11 let ječe. Toda samo zaradi davčnih sleparij, ker se državnemu tožilcu ni bilo posrečilo dokazati mu udeležbo pri mnogih umorih. Prvi del kazni je Al Capone odsedel v sloveči ameriški kaznilnici na Alcatrazu v zalivu San Francisca. Lani so ga prepeljali v kaznilnico v San Pedro, zdaj so mu pa ostanek kazni odpustili zaradi vzornega vedenja.

Al Capone na Alcatrazu ni občeval z drugimi kaznenci, namenoma se jih je izogibal in bil je osovražen. Kaznenci so namreč mislili, da si hoče z ovaduštvom pomagati čimprej iz ječe. Ko se nekoč ni hotel udeležiti upora kaznencev, je postal tudi v kaznilnici največji sovražnik drugih kaznencev. Ti so ga večkrat napadli in končno ga je morala uprava na poseben način zaščititi pred njimi. V kaznilnici San Pedro je Al Capone novinarjem izjavil, da je njegova edina želja živeti mirno na Floridi. Al Capone ima še vedno več milijonov premoženja in v Miami krasno vilo. Dal si jo je bil zgraditi na tuje ime in ko se je naselil v nji so se lastniki okoliških vil zaman otepali njegove soseščine. Edino kar so mogli storiti je bilo to, da so dali svoje vile ponoči razsvetliti z reflektorji. Toda Al Capone se niti s tem ni dal pregnati.

Franc Kokol 70-letnik

Laško, 19. novembra

V torek 21. t. m. bo praznoval 70letnico rojstva bivši čevljarski mojster, trgovec z usnjem in posestnik v Laškem g. Franc Kokol.

Rodil se je 21. novembra 1869 v Laškem kot sin Franca Kokove-Kokol in Terezije rojene Klepej. Tu se je tudi izučil obrti. Delal je kot pomočnik v večjih krajih ted. Štajerske, najdlje v Gradcu. Leta 1895 je pričel v skromnih razmerah samostojno obrt in se istega leta oženil z Antonijo Šepetavc iz Šmarja pri Jelšah. Z njemu lastno pridnostjo in marljivostjo mu je uspelo, da je kupil l. 1903 od ge Ane Amon hišo v sedanji Valentiničevi ulici 77 ter svoj obrat razširil. Do leta 1916 se je bavil s točenjem vina, žganja in piva »čez ulico«, ki mu je zlasti s točenjem pristnih domačih in južnotirolskih vin lepo uspevalo. Ko je zaradi vojne promet v gostilniških obratih močno nazadoval, je vinotoč opustil in mesto tega otvoril trgovino z usnjem in čevljarskimi potrebščinami, ki jo je vodil do pred par leti, ko je oddal obe obrti zaradi priletnosti g. Gašp. Jugu iz Poljčan ter živi zdaj kot zasebnik.

Pred tremi leti ga je nenadoma zapustila dobra soproga Antonija ki mu je rodila 8 otrok, od katerih živé še 4, ki so vsi preskrbljeni. Hči Marija je vdova po trgovcu, prvi sin Adolf je šef-knjigovodja v domači gostilničarski pivovarni d. d. drugi sin dr. Franc je zdravnik v celjski javni bolnici, najmlajši sin Herbert pa je uradnik tv. D. Rakusch v Celju.

Jubilant se je, v kolikor mu je dopuščal čas, tudi javno udejstvoval. Tako je bil preko 30 let odbornik mestne občine Laško do njegove razrešitve pod županovanjem dr. Roša, ko je prešla občina v druge roke. Dolgo let je sodeloval pri Prostovoljnem gasilnem društvu, bil je funkcionar Olepševalnega in tujskoprometnega društva, Obrtnega društva itd. ter ves čas zvest član in odbornik napredne politične organizacije, spoštovan in upoštevan tudi med nasprotniki.

G. Kokol je vzor marljivega obrtnika, ki je iz prav skromnih razmer z neumorno delavnostjo spravil svoj obrat do lepe višine, saj je zaposlil v vojnih in povojnih letih do 10 ljudi in zalagal s svojimi dobrimi izdelki, kar vedno rad prizna, območje 7 far. Delal je dnevno od zore do poznega večera, kar pa se mu danes prav nič ne pozna, saj je še mladeniško čil, ko ga vidimo na dnevnih izprehodih.

Želimo uglednemu meščanu in staremu borcu za napredno stvar še mnogo let prijetnega uživanja sadov njegovega dela.

Ogromen stroj

V Milan so pripeljali oni dan ogromen stroj, kakršnega v Italiji še niso videli. Gre za orjaško stiskalnico, konstruirano v Združenih državah. Nekaj minut zadostuje tej stiskalnici, da pride iz nje avtomobilska karoserija.

Stroj tehta 340 ton, v zemljo sega 9 m, nad zemljo pa 12 m. Italijani so mu dali ime »stroj palača«. Prevoz do Milana je bil seveda težak. Izkazalo se je, ko so pripeljali stroj v Genovo, da ga ni mogoče pripeljati v Milan niti z vlakom, niti po cesti. Tudi če bi ga demontirali bi ne šel njegov 70 ton težki zgornji del niti pod železniškim, niti pod cestnim predorom. Zato so stroj znova natovorili na ladjo in ga prepeljali skoraj okrog vse Italije v Benetke, potem pa po Padu in Ticinu do Pavije in Milana na posebnem vozičku, ki so ga vlekli štirje traktorji.

V PISARNI

Šef: Gospodična, kje sva včeraj nehala?

Strojepiska: Gospod ravnatelj, hoteli ste se z menoj domeniti glede nedeljskega izleta, pa je prišla vaša gospa in z njo ste odšli.

Lev Vladyka: 31

MOŽ, KI JE UGASNIL SOLNCE

FANTASTIČEN ROMAN

— Da, prav pravite, vidim, da se porajajo ugovori v moji glavi zelo hitro drug za drugim. Zopet je tam eden in ne dal bi mi miru, če bi ga ne izgovoril. Nikjer ni rečeno, da bi morala biti tu sama, saj bi lahko poklicala še koga — bilo bi zabavneje in varneje. Toda oprostite, ta ugovor sem omenil samo iz formalnih nagibov. Oprostite, da sem vas sploh motil. Klanjam se...

Paulus se pa ni poklonil in tudi preveč mirno ni odšel. Nekaj mračnega mu je sedelo na čelu, nekakšna prikazen, pa se je ni upal dotakniti niti z mislimi.

Spoštoval je Zdenko in ni ji zameril, da mu je prekrižala načrte. Prej se je jezil nase in malone odleglo mu je, ko je udaril z glavo ob steno, ki mu je bila nepričakovano zastavila pot.

Toda Zdenki se ni sedelo dobro. Ko je znova pobrala nekaj besed iz vodnjaka spominov, ki so ji bili šli malo prej preko ust, je začutila neprijeten, neizogiben pritisk, ki sicer ni bil dovolj jasen, niti po obsegu niti po mestu, toda bil je tem neprijetnejši.

Velika ura v Zdenkinem stanovanju je tako razločno oznanjala štiriindvajset delov dneva, da ni bilo mogoče dvomiti, koliko je ura.

Bilo je drugega dne zjutraj.

Čemu bi dejali zjutraj? Bil je čas, ko bi moralo rosno solnce smeje pozdraviti mrko temo. Solnce je bilo pa skrito, zastrto po čudežu Havlovega povelja. Tema, sama tema, gluha in prazna, brezdušna in bolestna, trgajoča se neslišno po grlu življenja. Njena moreča enoličnost in strahotna gotovost je ubijala vsako živahnejšo misel. Atavističen strah pred temo, plazeč se liki tipalke ostudne meduze, je objemal vsako človeško dušo. Treba je bilo od nečesa živeti. Od nekakšne vloge.

Zaljubljencem, ki jih je bila presenetila tema na livadi med travo ali na kozolcu, kjer je prijetno dišalo seno, je moralo biti toplo in prijetno. Lahko so spali ali se poljubljali, ljubimkovali in zopet spali. Tema jih je še bolj zbližala in misel na smrt je bila samo glupo strašilo.

Toda biti sam, preganjan po mislih, ki nimajo konca ne kraja in ki se znajo neusmiljeno rogati človeški onemoglosti, to je bilo strašno.

Zdenka je vsa iz sebe dočakala osmo uro. Desetkrat je segla po zvočniku in desetkrat ga je odložila. Morda je bilo še prezgodaj, ko je pa gong ure jasno označil čas, ko naj bi se zjasnilo, se ni mogla več premagati.

— Naj prideta k meni Heran in Paulus.

Dobro, da je bila tema. Njen obraz je šel skozi neskončen rov trpljenja. Negotovost glede moža ji je težila dušo in trgala živce. Malo je manjkalo, da ni drhtela. In sekunde, ko je čakala, kdaj pride Heran ali Paulus k nji, so bile neskončno dolge.

Prišla sta drug za drugim in na njeno povabilo sta sedla vsak v svoj naslanjač.

— Oprostita, gospoda, da vaju kličem tako zgodaj. Slabotna sem, ne morem prenesti teže, ki me teži. Zdi se, kakor da je ves svet zbežal nekam daleč od vas. Menda smo mi edini razumnejši otok. Zveza s svetom je pretrgana že od včeraj, odkar ni mogoče priklicati nobene postaje. Ena postaja je sporočila konec... In potem se je pričelo divje beganje. Beže vsi ljudje. Kam? Človek bi mislil, da so zblazneli.

— Milostiva, tudi jaz vidim vse črno pred seboj. Mislim, da bi bilo že prepozno, če bi zdaj prižgali solnce. Saj je hotel Havel samo pomagati ljudem, s temo smo jim pa zadali hud udarec. Koliko ropov in umorov je že bilo ta čas na svetu... Samo tolovajem se godi zdaj dobro. Jaz sem odločno za svetlobo. Tema je nastala gotovo zaradi Havlove neprevidnosti. Če bi bil on tu v našem položaju, bi gotovo prižgal solnce.

— Tudi jaz mislim tako. Čim pride, bo zopet svetlo, — je dejal Paulus nestrpno, — toda nesreča je prav v tem, da ga ni tu. Mislim, da je tema najboljša ideja sezone. Najprej je vzgajal Havel človeštvo zlepa. Učil je ljudi, jim pridigoval in jih svaril, naj ne bo vojne. Potem jim je zagrozil.... Kaj hočete? Ljudje zdaj imajo, kar so hoteli. Najboljše zdravilo je vedno zelo grenko. Kar naj ga pošteno okusijo, kar naj imajo čas pošteno razmišljati, kako brezglavo so se dali begati.

V dveh ali treh dneh sveta ne bo konec. Trdno sem prepričan, da je Havel pri svoji iznajdljivosti živ in zdrav. Vendar sem pa za to, naj tema še ostane. Na vsak način bodi tema. Samo, da ne ostane nikomur nič dolžan. Kar so hoteli, to imajo.

— Ne pozabite, prosim, da jemljemo nase odgovornost za svet. V naših rokah je biti ali nebiti človeštva. Za vsako sekundo, kolikor jih bo še v temi, ubijemo mnogo ljudi. Njihova življenja lahko odkupimo... Nočem imeti vsega tega na vesti.

Heran je govoril v začetku mirno, potem se je pa naenkrat razvnel in njegove besede so mahale okrog sebe s plamtečim mečem.

— Prečrno gledate. Priznam, da so se s temo razbrzdali mnogi zli duhovi, toda mnogo več smo jih pregnali. Čeprav ljudje zaradi teme umirajo, so pa prenehale mnoge druge bolezni in izostale nesreče, ki bi jih bile zadele, če bi bilo svetlo. Sekunde se v tem boju niti ne opazijo, pa tudi dan ni posebno dolg.

Človeštvo je treba pripraviti tako daleč, da se bo balo teme, da se bo balo te grožnje, kadar bo nujno potrebna za njegov blagor. Stavim glavo, da je tema človeštvu prav za prav koristna.

Paulus je obmolknil. Tako daleč ni hotel priti. Toda vlastnem ognju prepričevanja, značilnem za njegovo mladost, je zašel tako daleč, da ni mogel več nazaj. Saj niti sam tega ni verjel. Toda, naj bo. Čutil je, kako je počasi zasajal negotovost v Heranove nazore. Nekaj resnice je bilo v njegovih besedah. Samo na podlagi obsežnih statistik bi se dalo končno nastopiti proti njegovim zaključkom. To je bilo iluzorno. Zdaj v temi je veljala teorija proti teoriji. Zato je bil eHran tem bolj vržen iz sedla.

Rad bi bil ugovarjal, rad bi bil ovrgel te trditve, pa je stala njegova bojevitost pred praznoto in le nekaj besed brez vsake zveze je izražalo njegovo zbeganost. Za temo je namreč govorila še okolnost, katere vpričo Zdenke instinktivno nista hotela omenjati. To je bila možnost, da bi edino tema mogla rešiti Havla. Oba sta ga imela rada in zato je bila obema težka misel, da bi prižgala solnce. Heran se je samozat o upiral tej ljubezni, ker se je zavedal in ker ni hotel, da bi bila odločilna v tako važnem vprašanju, ko gre za ves svet.

Urejuje Josip Zupančič // Za „Narodno tiskarno" Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Oton Christof // Vsi v Ljubljani